

Tyrimo „Smurto mokyklose paplitimas, formos, priežastys, prevencija ir pagalbos priemonės“ ataskaita

Tyrimo užsakovas:

Švietimo ir mokslo ministerija,
A. Volano g. 2/7, Vilnius
Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras,
Viršuliškių g. 103, Vilnius

Vykdytojas:

Viešoji įstaiga „Vaiko namas“
Žemaitės g. 21-203, Vilnius
Tel./faks. +3705 2338396
El. paštas info@children.lt

Tyrimo tikslas

- **Smurto mokyklose paplitimo, formų, priežasčių, prevencijos ir pagalbos tyrimo tikslas** - įvertinti smurto mokyklose paplitimą, formas, priežastis, prevencijos ir pagalbos priemones.

Tyrimo uždaviniai

- Atskleisti atskirų mokinių amžiaus grupių (I- IV klasių, V-VIII klasių, IX – XII klasių), mokytojų bei tėvų nuostatas į smurtą:
 - Kokį vaikų elgesį mokiniai vertina kaip smurtinį?
 - Kokį vaikų elgesį mokytojai vertina kaip smurtinį?
 - Kokį vaikų elgesį mokinių tėvai vertina kaip smurtinį?
 - Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokiniai vertina kaip smurtinį?
 - Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokytojai vertina kaip smurtinį?
 - Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokinių tėvai vertina kaip smurtinį?

Tyrimo uždaviniai

- Išsiaiškinti smurto mokyklose formas ir paplitimą:
 - Kokios smurto rūšys yra paplitusios mokyklose: mokinių tarpusavio, mokinių – mokytojų santykiuose?
 - Iš ko ir kur (kokiose vietose) mokiniai dažniausiai patiria smurtą?
 - Kaip mokiniai, mokytojai ir mokinių tėvai vertina saugumą mokykloje?
- Atskleisti mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatas į smurto prieš vaikus ir tarp vaikų priežastis.
- Išsiaiškinti kokios smurto prevencijos priemonės yra taikomos ir kaip jų efektyvumą vertina mokiniai, tėvai ir mokytojai:
 - Kokios taikomos prevencinės priemonės?
 - Koks šių priemonių efektyvumas mokinių, mokytojų bei mokinių tėvų nuomone?
 - Kaip reaguojama į smurto tarp vaikų atvejus?
- Išsiaiškinti pagalbos galimybes smurtą patiriantiems bei smurtaujantiems mokiniams, pagalbos efektyvumą.

Tyrimo eiga

- Smurto mokyklose paplitimo, formų, priežasčių, taikomų prevencijos ir pagalbos priemonių išaiškinimui buvo sukurti 4 klausimynai skirti 1-4 klasių, 5-12 klasių mokiniams, mokytojams bei mokinių tėvams.
- 2007 m. gruodžio mėn. buvo parengti klausimynai, tyrimas pradėtas vykdyti 2008 m. sausio mėnesį. Tyrime dalyvavo atsitiktiniu būdu atrinktos 17 mokyklų: 1 pradinė, 4 pagrindinės, 10 vidurinių, 1 gimnazija ir 1 jaunimo mokykla.
- Respondentus – mokinius, jų tėvus ir mokytojus – apklausė 17 specialiai apmokyti tyrėjų – atrinktų mokyklų socialiniai pedagogai.

Tiriamųjų charakteristika

- Iš viso buvo išdalinta 2731 anketų, iš jų grįžo pilnai užpildytų 2323 (85 procentų): 957 mokinių (91,3 procentų), 537 mokytojų (83,7 procentų) ir 829 tėvų (79,5 procentų) anketos.

1 lentelė. Respondentų pasiskirtymas pagal apskritis

Apskritis	Mokiniai		Mokytojai		Tėvai		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alytus	61	6,4	9	1,7	57	6,9	127	5,5
Kaunas	212	22,2	147	27,4	174	21,0	533	22,9
Marijampolė	111	11,6	59	11,0	108	13,0	278	12,0
Panevėžys	72	7,5	56	10,4	71	8,6	199	8,6
Šiauliai	109	11,4	82	15,3	89	10,7	280	12,1
Tauragė	75	7,8	32	6,0	72	8,7	179	7,7
Telšiai	64	6,7	48	8,9	56	6,8	168	7,2
Utena	126	13,2	59	11,0	110	13,3	295	12,7
Vilnius	127	13,3	45	8,4	92	11,1	264	11,4
Iš viso	957	100,0	537	100,0	829	100,0	2323	100,0

Pasiskirstymas pagal gyvenvietės dydį

- 35% respondentų gyvena viename iš penkių didžiųjų Lietuvos miestų, 41% - rajono centre, o likę 24% - kaime arba miestelyje (iki 2000 gyventojų).

2 lentelė. Respondentų pasiskirtymas pagal gyvenvietės dydį

Gyvenvietės dydis	Mokiniai		Mokytojai		Tėvai		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Miestas	309	32,3	221	41,2	290	35,0	820	35,3
Rajono centras	430	44,9	190	35,4	338	40,8	958	41,2
Kaimas, miestelis	218	22,8	126	23,5	201	24,2	545	23,5
Iš viso	957	100,0	537	100,0	829	100,0	2323	100,0

Vaikai ir tėvai

- Daugumą Tėvų anketų užpildė moterys: 87 proc. moterų ir 13 proc. vyrų.

5 lentelė. 5-12 kl. moksleivių šeima

Vaikas gyvena su:	N	%
Abiem tėvais	438	67,9
Vienu iš tėvų	160	24,8
Seneliais	25	3,9
Globėjais	8	1,2
Vaikų namuose	6	0,9
Savarankiškai	5	0,8
Kita	3	0,5
Iš viso	645	100,0

Mokytojai

- Mokytojų anketas užpildė 537 mokytojai.
- Dauguma apklaustų mokytojų – moterys: 87,2 proc. moterų ir 12,8 proc. vyrų.
- Vidutinis amžius – 44,9 metų (varijuoja nuo 19 iki 70 metų).
- Mokytojo darbo stažo vidurkis – 20,9 metų (varijuoja nuo 1 iki 46 metų).

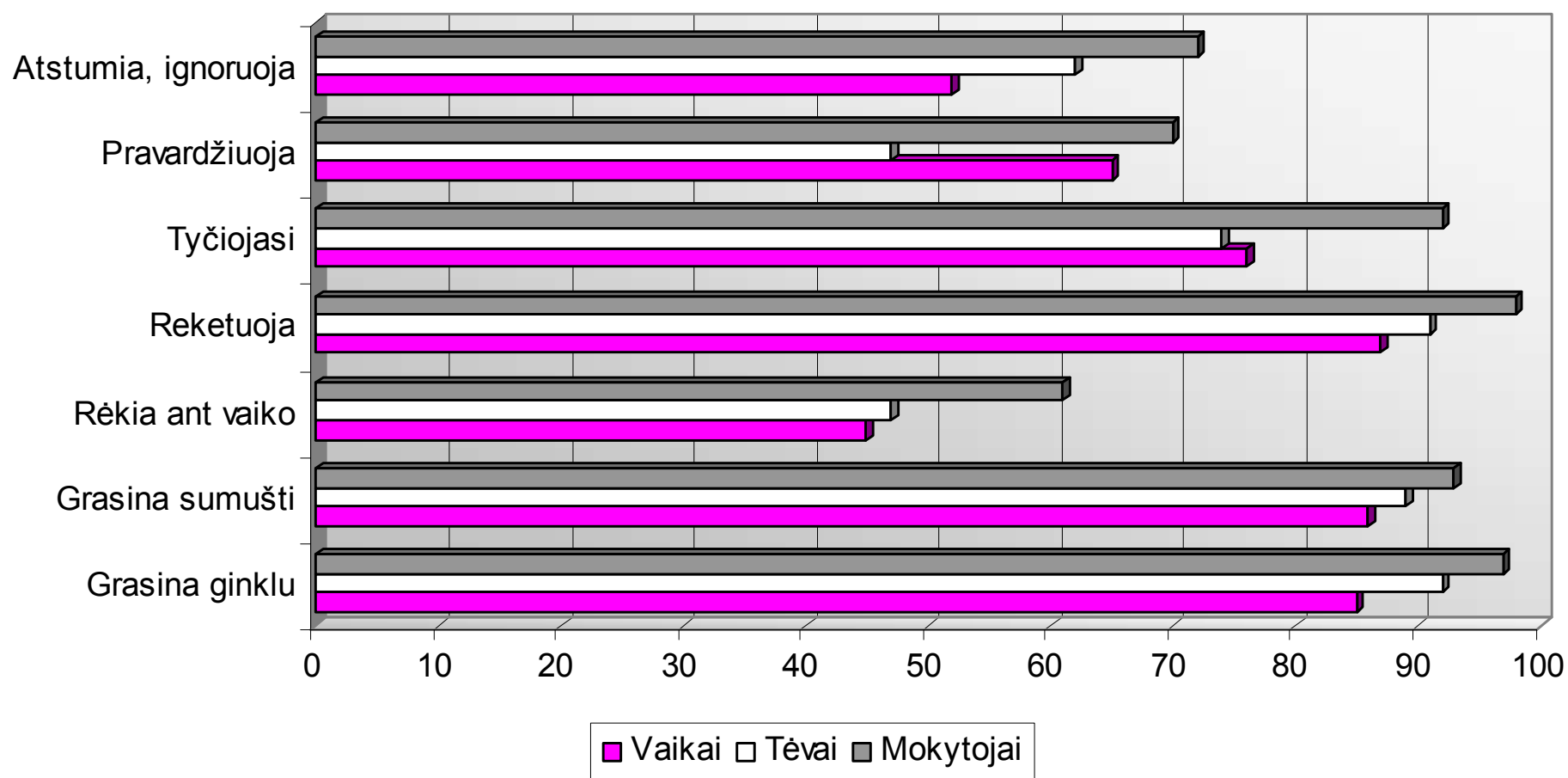
REZULTATAI

Mokinių, mokytojų bei tėvų
nuostatos į smurtą

Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

- Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas:
 - Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtiniu elgesiu laiko reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu.
 - Daugiau **nei pusė** respondentų smurtu laiko vieno vaiko tyčiojimasi iš kito, vaiko atstūmimą/ignoravimą.
 - Tuo tarpu vieno vaiko **rėkimą ant kito** daugiau nei **pusė tėvų** ir **vaikų nelaiko smurtu** (mokytojai dažniau aprėkimą laiko smurtu).
 - Taip pat **pusė tėvų nelaiko pravardžiavimo smurtu**.

Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

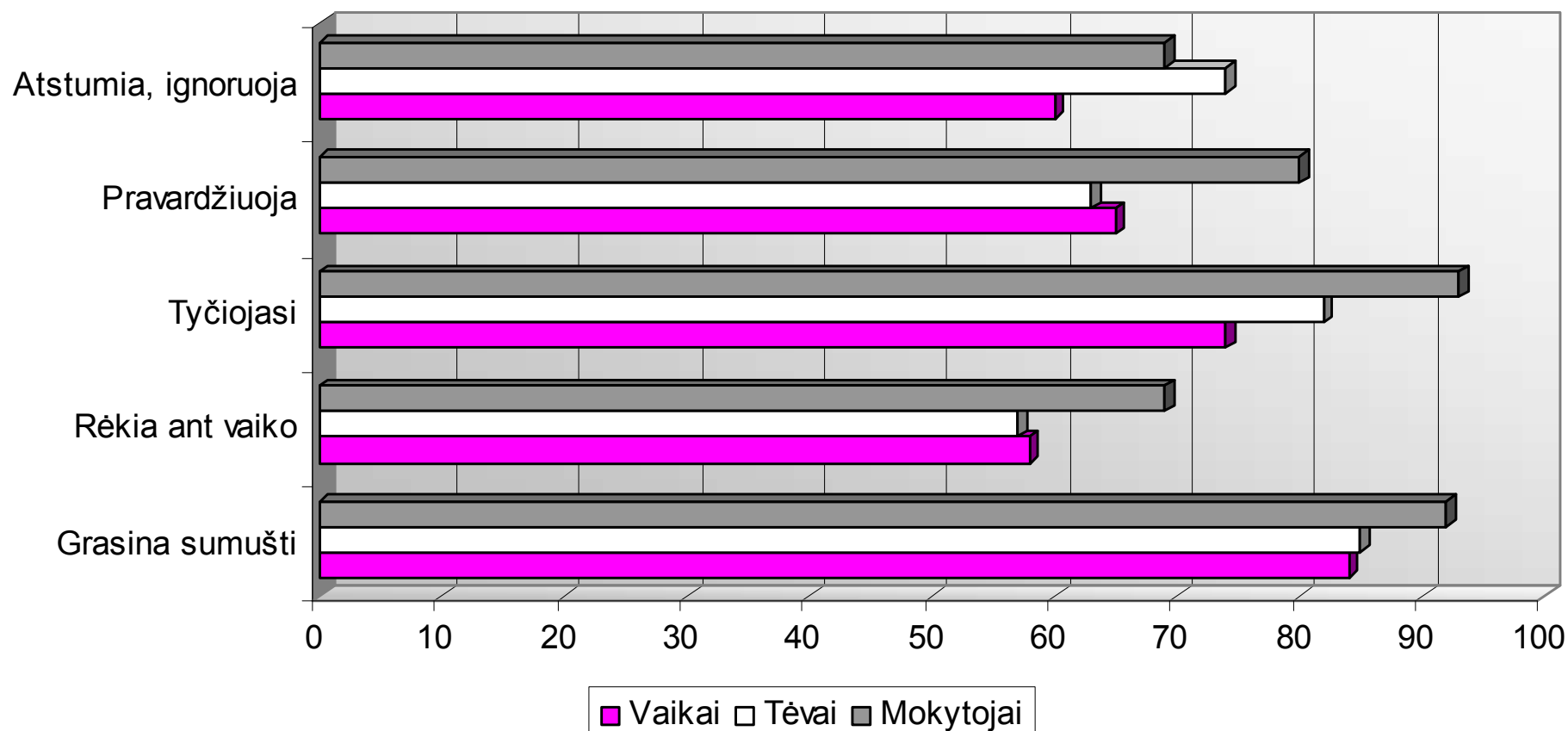

Pav. 1. Vaiko elgesio su kitu vaiku kaip emocinio smurto suvokimas

Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

- Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtu laiko grasinimą sumušti ir tyčiojimąsi iš vaiko.
- Tokią elgesio formą kaip **suaugusiojo rėkimas** ant vaiko **tik pusė tėvų ir vaikų laiko smurtu**.
- **Mokytojai** nurodytas elgesio formas **laiko smurtu dažniau nei vaikai ir tėvai** (išskyrus atstūmimą – čia tėvų ir mokytojų nuomonė panaši).
- **Tėvų ir vaikų atsakymai** tarpusavyje **panašesni**: tėvai ir vaikai panašiai vertina grasinimą sumušti, pravardžiavimą ir rėkimą ant vaiko, tuo tarpu vaiko atstūmimą ir tyčiojimąsi iš vaiko tėvai dažniau nei vaikai vertina kaip smurtą.

Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

Pav. 2. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip emocinio smurto suvokimas

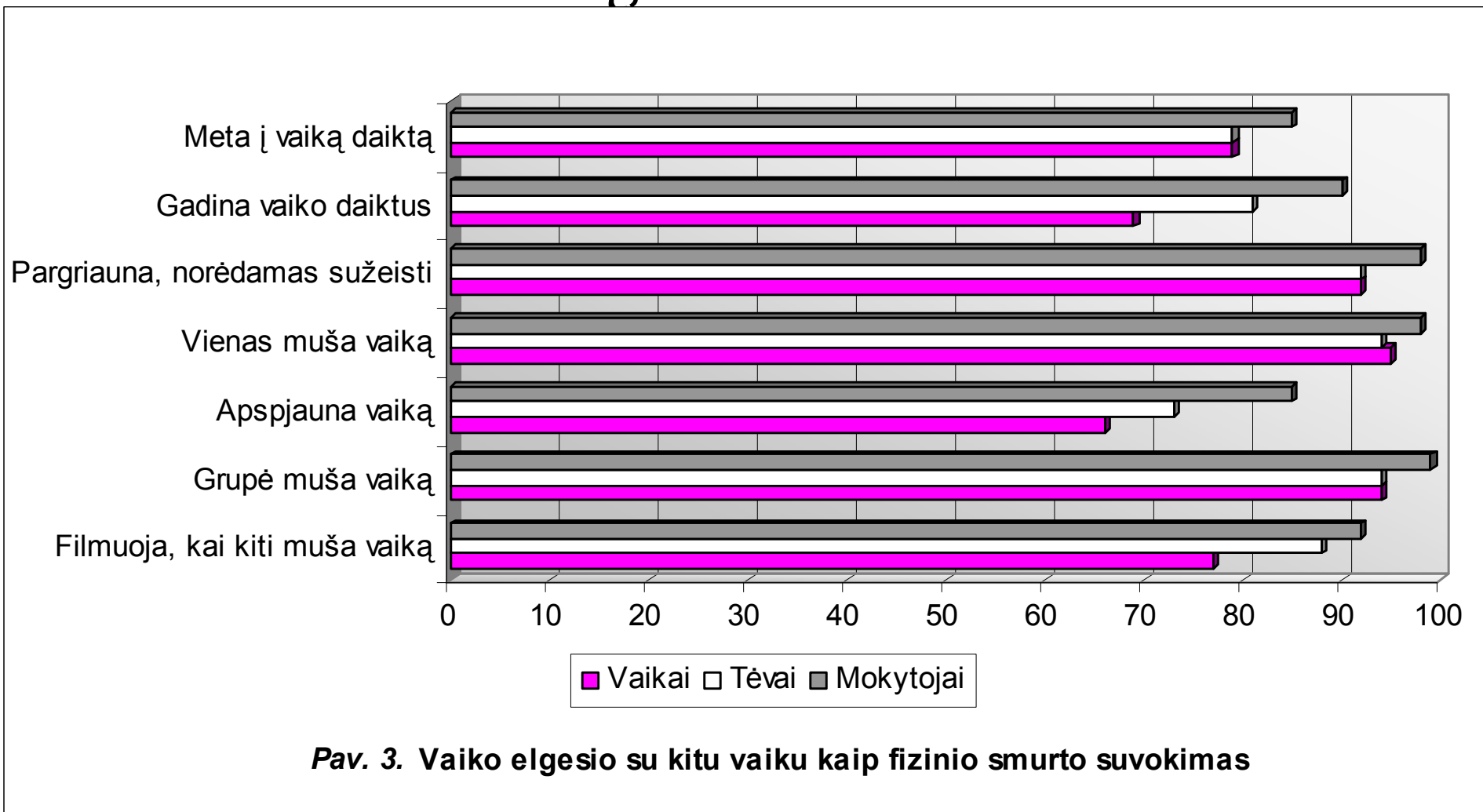
Emocinio smurto, kurį vaikai patiria iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas

- Tėvai emocinės prievartos apraiškas dažniau vertina kaip smurtą, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei kai taip elgiasi vaikas su vaiku.
- Tik atstūmimą ir vaiko aprėkimą moksleiviai dažniau vertina kaip smurtą, jei tai daro suaugęs vaikui, o **kai taip elgiasi vaikai** tarpusavyje, **vertinama nuolaidžiau**.
- Mokytojai linkę vertinti elgesį kaip smurtinį neatsižvelgiant į tai, kas taip elgiasi – suaugęs ar vaikas.

Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

- Dauguma respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, ir mušimą – tiek kai vaiką muša vienas, tiek kai muša grupė vaikų.
- Nurodytas elgesio formas laikyti **smurtu labiausiai linkę mokytojai, o mažiausiai – vaikai.**
- **Vaikų ir tėvų nuomonės panašesnės:** panašus procentas tėvų ir vaikų smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, mušimą (tiek poroj, tiek grupinį) ir daikto metimą į vaiką.

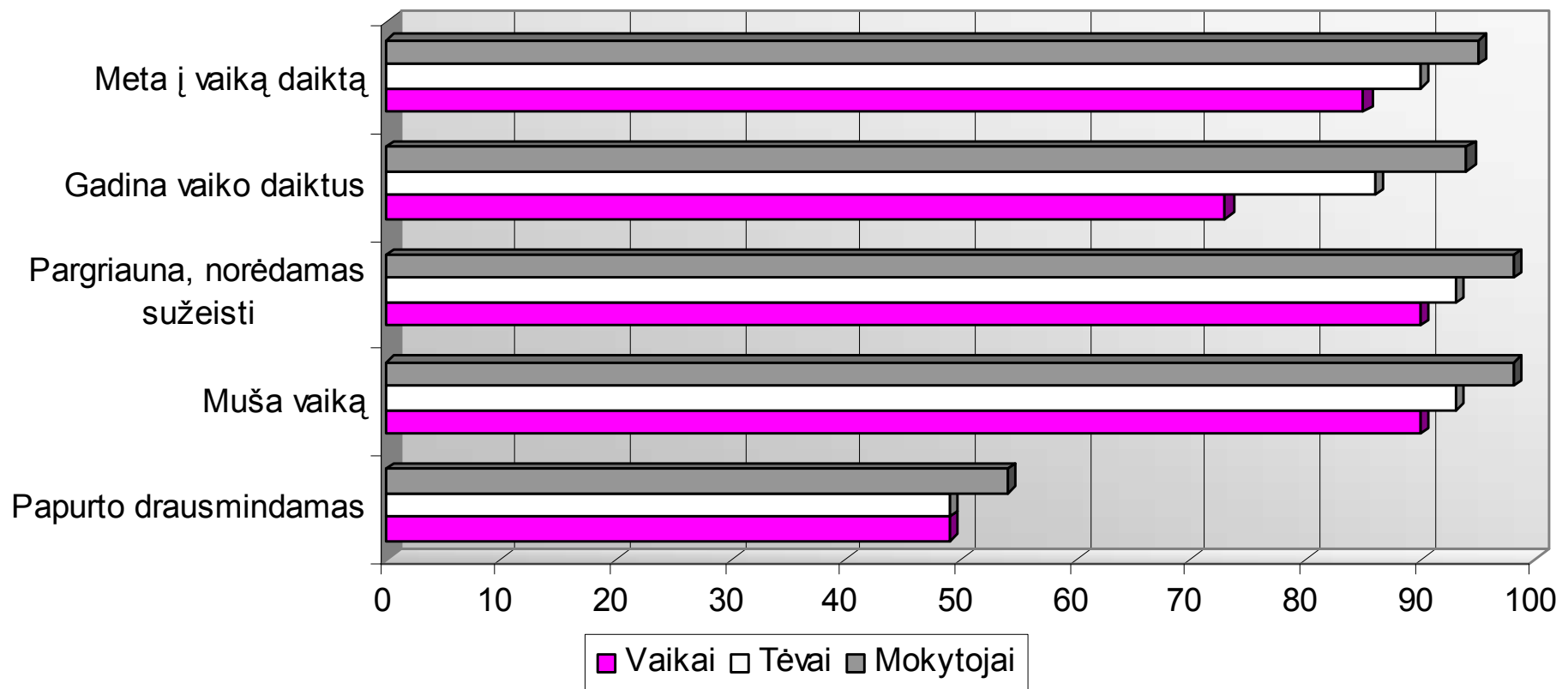
Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

- Dauguma respondentų laiko smurtu vaiko daiktų gadinimą, daiktų metimą į vaiką, tyčinį pargriovimą ir mušimą. Visai kitaip vertinamas vaiko **papurtymas už peties**, siekiant sudrausminti – **tik pusė respondentų** tai laiko smurtu.
- Mokytojai visas elgesio formas dažniau laiko smurtu nei vaikai (išskyrus papurtymą) ir tėvai.
- Tėvų ir vaikų nuomonės yra tarpusavy panašesnės.

Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

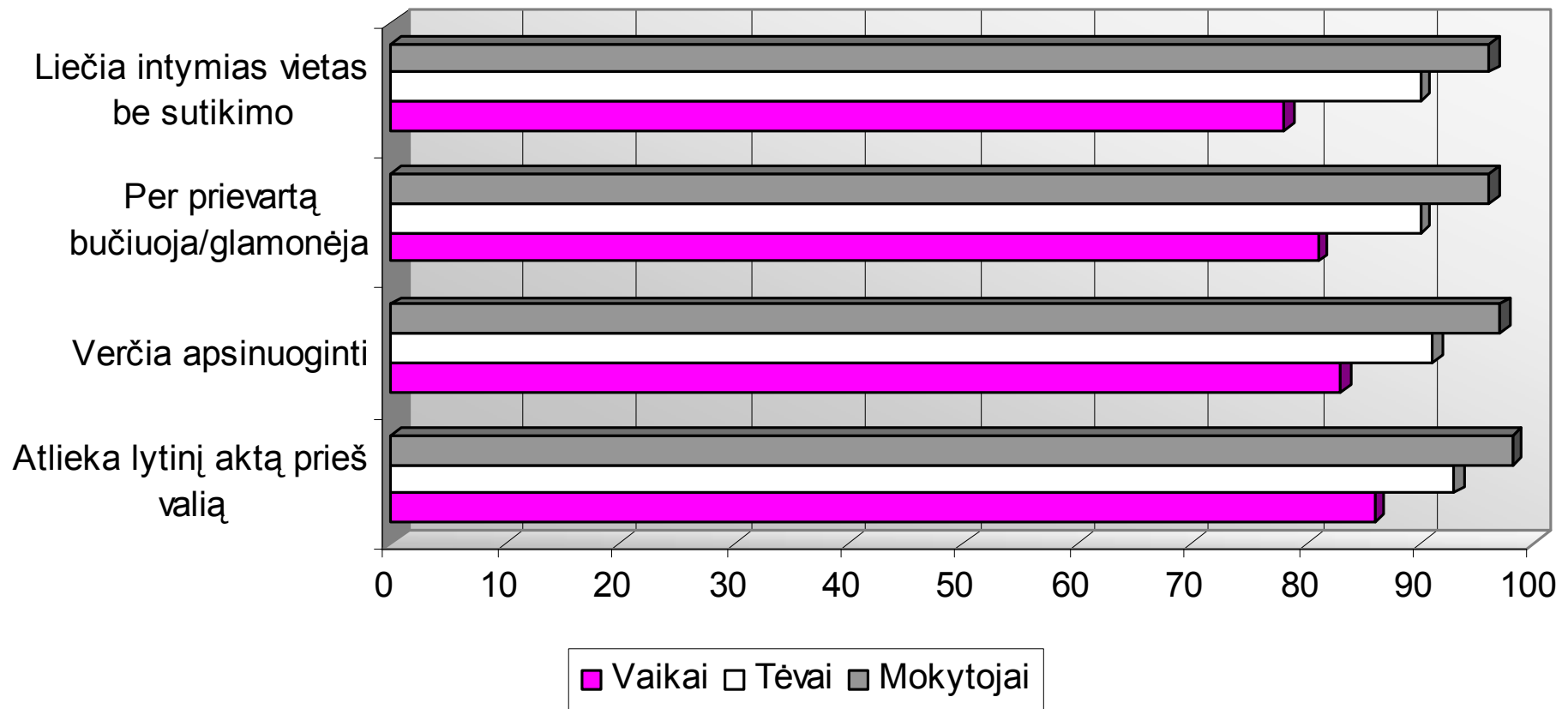

Pav. 4. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip fizinio smurto suvokimas

Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

- Labai išsiskiria mokytojų, tėvų ir vaikų suvokimas:
 - **beveik visi mokytojai** nurodytas elgesio formas laiko smurtu,
 - žymiai rečiau tokį elgesį laiko smurtu tėvai,
 - vaikai tokį elgesį kaip smurtinį suvokia dar rečiau nei tėvai.
 - Netgi tokį elgesį kaip **lytinio akto atlikimas prieš kito valią** 14 procentų vaikų **nelaiko smurtu.**

Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

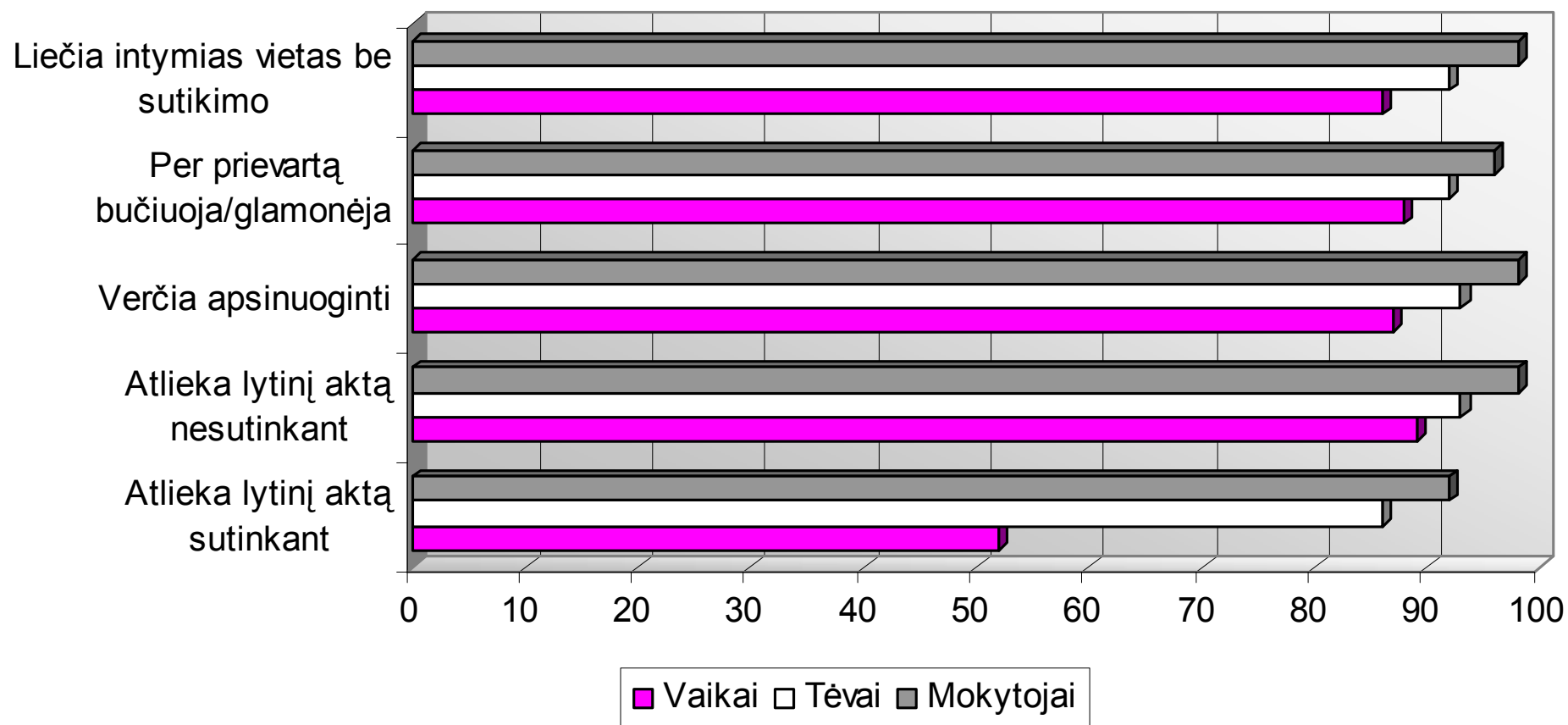

Pav. 5. Vaiko elgesio su vaiku kaip seksualinio smurto suvokimas

Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

- Dauguma respondentų aukščiau išvardintas elgesio formas laiko smurtu.
- Viena išimtis: **tik pusė vaikų** suaugusiojo lytinį aktą su vaiku **vaikui sutinkant vertina kaip smurtą**.
- Griežčiausiai suaugusiojo seksualinį elgesį su vaiku vertina mokytojai, o nuolaidžiausiai – vaikai.

Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

Pav. 6. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip seksualinio smurto suvokimas

Smurto suvokimo ryšys su demografiniais rodikliais

Pedagogai

- Rastas vienintelis ryšys tarp mokytojų požiūrio į smurtą ir demografinių rodiklių: **kuo jaunesnis mokytojas, tuo dažniau** prievartos apraiškas **laiko smurtu** ($r=-0,14$, $p<0,01$).
- Nerasta skirtumų:
 - tarp skirtingų lyčių, skirtingo dydžio gyvenvietėse (mieste, rajono centre ar kaime) gyvenančių,
 - skirtingo tipo mokyklose (pagrindinėje, vidurinėje, gimnazijoje ar jaunimo) dirbančių,
 - skirtingų pareigų (tik dalykų mokytojai, dalykų mokytojai ir auklėtojai ar pradinukų mokytojai), **vykdančių smurto prevenciją ir nevykdančių**, mokytojų požiūrio į smurtą.

Smurto suvokimo ryšys su demografiniais rodikliais

Tėvai

- **Tikrieji** vaiko **tėvai** dažniau nei seneliai prievartos apraiškas laiko smurtu.
- Nerasta skirtumų tarp:
 - skirtingų tėvų lyčių,
 - amžiaus,
 - išsilavinimo,
 - turimų vaikų skaičiaus,
 - gaunamų pajamų,
 - gyvenamosios vietovės dydžio,
 - *dalyvavusių smurto prevencijos programose ir nedalyvavusių požiūrio į smurtą.*

Smurto suvokimo ryšys su demografiniais rodikliais

Moksleiviai

- **Merginos dažniau** nei vaikinai prievartos apraiškas **laiko smurtu.**
- Jaunimo mokyklų moksleiviai rečiau prievartos apraiškas laiko smurtu nei kitų mokyklų moksleiviai.
- Nerasta moksleivių požiūrio ryšio su:
 - amžiumi,
 - skirtumų tarp skirtingo gyvenamosios vietovės dydžio, apskrities,
 - su kuo gyvena vaikais (pilnoje šeimoje, su vienu iš tėvų ar su seneliais),
 - **ar vaikas dalyvavo smurto prevencijos renginiuose.**
- Apibendrinimas: rečiau smurtu laiko vyresnio amžiaus mokytojai, vaikų seneliai (nei tėvai), moksleiviai-vaikinai ir jaunimo mokyklų auklėtiniai.

Smurto mokyklose formos ir paplitimas

Vaikų patiriamas emocinis smurtas iš vaikų mokykloje

- **83,0%** mokinių teigia **šiais mokslo metais** mokykloje **patyrę emocinį smurtą** iš kitų vaikų.
- Pradinukai:
 - **du trečdaliai** yra mokykloje kitų vaikų **pravardžiuojami**,
 - **iš pusės** yra **tyčiojamas** ir **rėkiama** ant jų,
 - **kas ketvirtas** sulaukia grasinimų sumušti,
 - apytiksliai **kas dešimtas vaikas** tokį elgesį mokykloje **patiria dažnai**.
- 5-8 klasės:
 - **Keturi penktadaliai** moksleivių buvo **pravardžiuojami** šiais mokslo metais.
 - **Kas šeštas** mokinyss mokykloje yra **pravardžiuojamas kasdien**.
 - **Grasinimų sumušti** yra sulaukę apie trečdalis moksleivių, **4 procentai to sulaukia kasdien**.
 - **Reketavimą patyrė penktadalis** moksleivių, kasdien tai patiria 1 procentas moksleivių.
 - Grasinimą ginklu patyrė 5 procentai moksleivių.

Vaikų patiriamas emocinis smurtas iš vaikų mokykloje

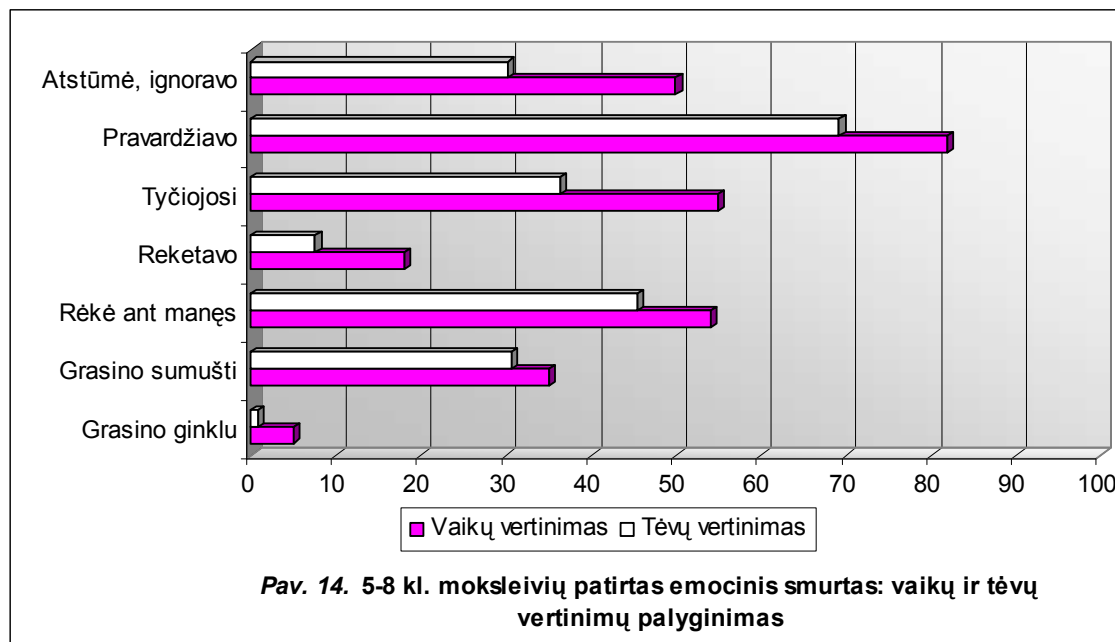
- 9-12 klasių moksleiviai:
 - Dažniausiai patiriamas nemalonus elgesys iš bendramokslių – **pravardžiavimas**: šiais mokslo metais tai patyrė **du trečdaliai moksleivių**, o **7 procentai** moksleivių yra pravardžiuojami kasdien.
 - Labai paplitęs **rėkimas** vienas ant kito: tai šiomet patyrė daugiau **nei pusė moksleivių**, o 4 procentai tai patiria kasdien.
 - **Atstūmimą ir tyčiojimąsi** –šiomet patyrė **trečdalis moksleivių**, o kasdien tai patiria 2-3 procentai mokinių.
 - **Penktadalis** moksleivių šiomet išgirdo **grasinimų sumušti**, kasdien tai išgirsta 2 procentai mokinių.
 - **Reketavimą** šiomet patyrė **7 procentai** moksleivių, kasdien reketuojami 2 procentai mokinių. Su **grasinimais ginklu** šiomet susidūrė **4 procentai** mokinių.
- Apibendrinus:
 - patiriamo emocinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių atstūmimą, pravardžiavimą, tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti. *Tačiau rėkimas ir grasinimas ginklu patiriamas panašiu dažnumu.*

Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą emocinį smurtą mokykloje

- Pradinukai:
 - daugiau nei pusė jų vaikų buvo šiais mokslo metais pravardžiuojami bendramokslių, 3 procentai – kasdien.
 - Kas ketvirtas pradinių klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė atstūmimą ir tyčiojimąsi,
 - kas penktas sulaukė grasinimų sumušti,
 - 9 procentai buvo reketuojami.
 - Niekam nebuvo grasinama ginklu
 - Galima manyti, kad **vaikai ne visada praneša tėvams apie patirtą prievartą**. Labiausiai išsiskiria patyčių vertinimai: **dvigubai daugiau vaikų** teigia šiame **patyrę tyčiojimąsi**, nei mano tėvai.

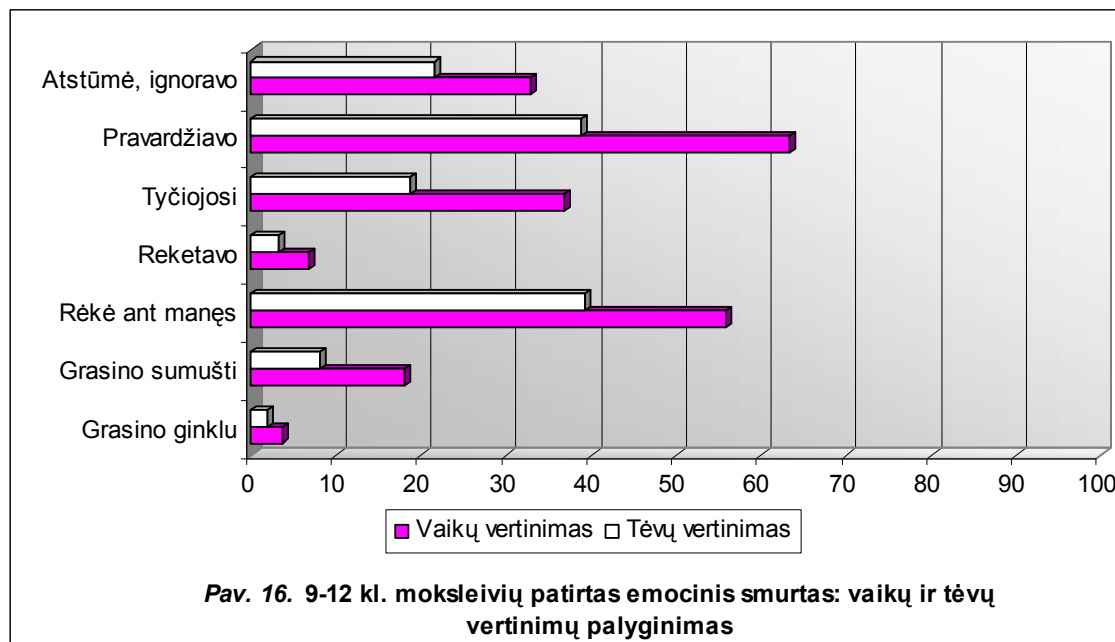
Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą emocinį smurtą mokykloje

- 5-8 klasių moksleiviai:
 - du trečdaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravardžiuojami mokykloje šiais mokslo metais, kas dešimtas vaikas yra pravardžiuojamas kasdien
 - Beveik ant pusės vaikų buvo rėkiama, ant 5 procentų – kasdien.
 - Kas trečias vaikas buvo atstumtas, iš kas trečio buvo tyčiojamosi, kas trečias sulaukė grasinimų sumušti.
 - Reketavimą patyrė 8 procentai vaikų, grasinimą ginklu – 1 procentas.

Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą emocinį smurtą mokykloje

- 9-12 klasių moksleiviai:
 - kas trečias 9-12 klasių moksleivis buvo pravardžiuojamas bendramokslių,
 - Ant kas trečio buvo rėkiama mokykloje,
 - Kas penktas patyrė patyčias,
 - 8 procentai paauglių patyrė grasinimų sumušti, 3 procentai – reketą, 2 procentai – grasinimą ginklu,
 - tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu *patiria dvigubai daugiau vaikų* nei mano tėvai.

Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą emocinį smurtą mokykloje

- **Mokytojų** pateikiami smurto dažniai **didesni nei nurodo vaikai ar tėvai**, nes mokytojai žymėjo apie visos klasės situaciją, kiek dažnai jų auklėjamojoje klasėje vyko nurodytas elgesys, tuo tarpu vaikai žymėjo apie pačių patirtą smurtą, tėvai žymėjo apie savo vieno konkretaus vaiko patirtą smurtą.
 - **Rėkimas** vienas ant kito ir **prasivardžiavimas** yra ypatingai paplitęs pradinį klasių mokinių tarpe
 - Auklėtojų vertinimu, kaip ir pradinį klasių mokinių tarpe, pravardžiavimas ir rėkimas vienas ant kito yra labai paplitęs tarp 5-12 klasių moksleivių, retoj klasėj tai nevyksta; kas trečioje klasėje prasivardžiuojama kasdien, kas ketvirtoje – kasdien rėkiama
 - Lyginant su pradinukais, **reketo atvejų vyresnėse klasėje daugiau** – pasitaikė kas trečioje klasėje.

Vaikų patiriamas fizinis smurtas iš vaikų mokykloje

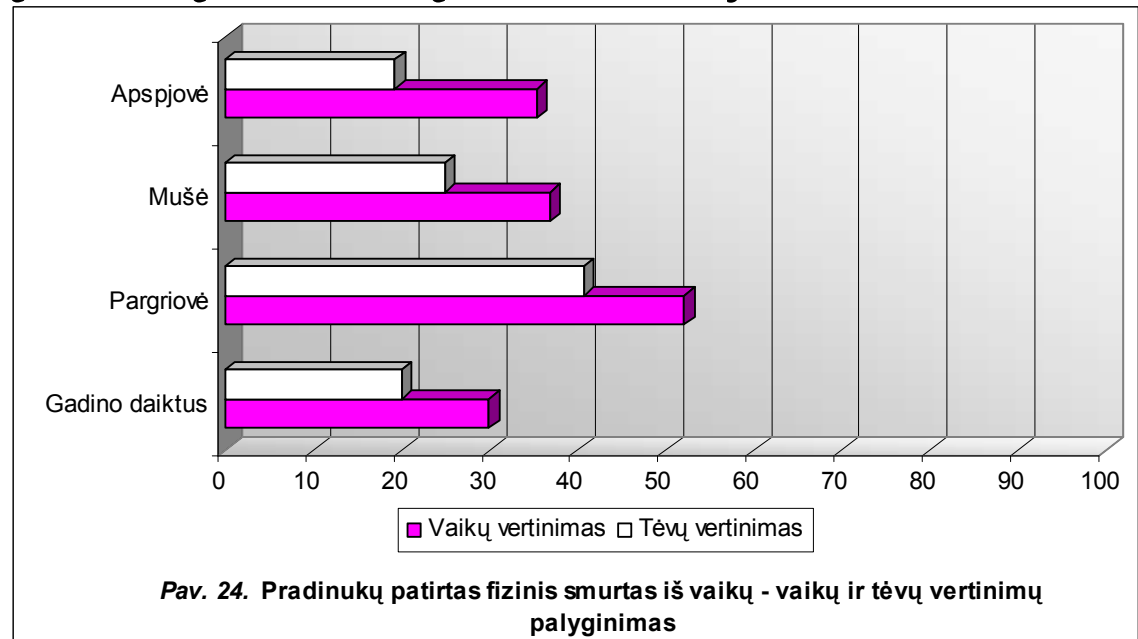
- **59,7%** mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę fizinį smurtą iš kitų vaikų.
- pradinį klasių moksleiviai:
 - **pusė** jų yra nors kartais **pargriaunami** kitų vaikų,
 - trečdalis mušami,
 - trečdalis apspjaunami,
 - trečdalis iš jų atimami ir gadinami daiktai.
 - **6-10 procentų** pradinį klasių mokinių tokį elgesį **patiria dažnai**.
- 5-8 klasės:
 - Dažniausiai patiriama fizinio smurto forma – **pargriovimas**: tai šiame yra patyrę **daugiau nei pusė** 5-8 klasių moksleivių, kas dešimtas tai patiria bent kartą per savaitę.
 - **Trečdalio** vaikų **daiktus** bendraklasiai **atėmė ir gadino**, kas ketvirtas buvo apspjautas, **kas ketvirtas** – mušamas vieno **moksleivio**.
 - pasitaiko grupinis **mušimas ir smurto filmavimas** ar fotografavimas – tai patyrę teigia **9 procentai** vaikų

Vaikų patiriamas fizinis smurtas iš vaikų mokykloje

- 9-12 klasių moksleiviai:
 - Dažniausiai patiriamas nemalonus elgesys iš bendramokslių – **daiktų atėmimas ir gadinimas**: tai šiais mokslo metais patyrė **kas penktas** 9-12 klasių moksleivis.
 - grupinis **mušimas ir smurto filmavimas** ar fotografavimas – tai šiemet patyrę teigia **4 procentai** vyresnių klasių moksleivių
- patiriamo fizinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių daiktų gadinimą, pargriovimą, mušimą po vieną, apspjovimą. Tačiau apmėtimas daiktais, grupinis mušimas ir smurto filmavimas patiriami panašiai dažnai.

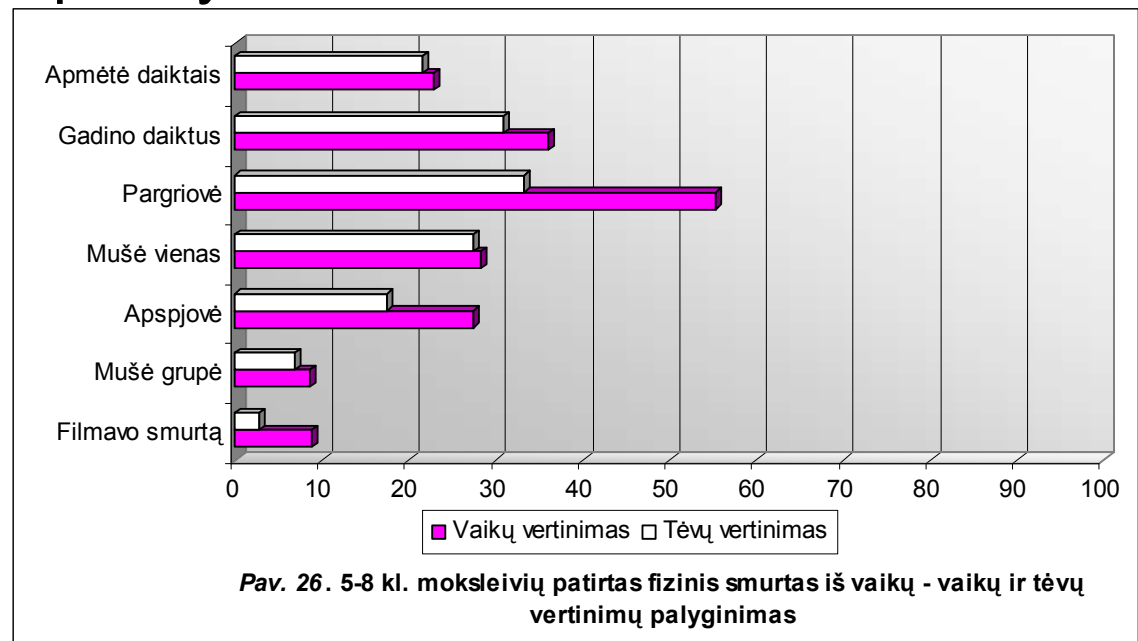
Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą fizinį smurtą mokykloje

- Pradinukai:
 - 40 procentų vaikų šiais mokslo metais buvo bent kartą pargriauti,
 - ketvirtadalis patyrė mušimą iš bendramokslio,
 - kas penktas buvo apspjautas ar buvo gadinami jo daiktai,
 - į 14 procentų pradinių klasių mokinių buvo mėtyti daiktai.

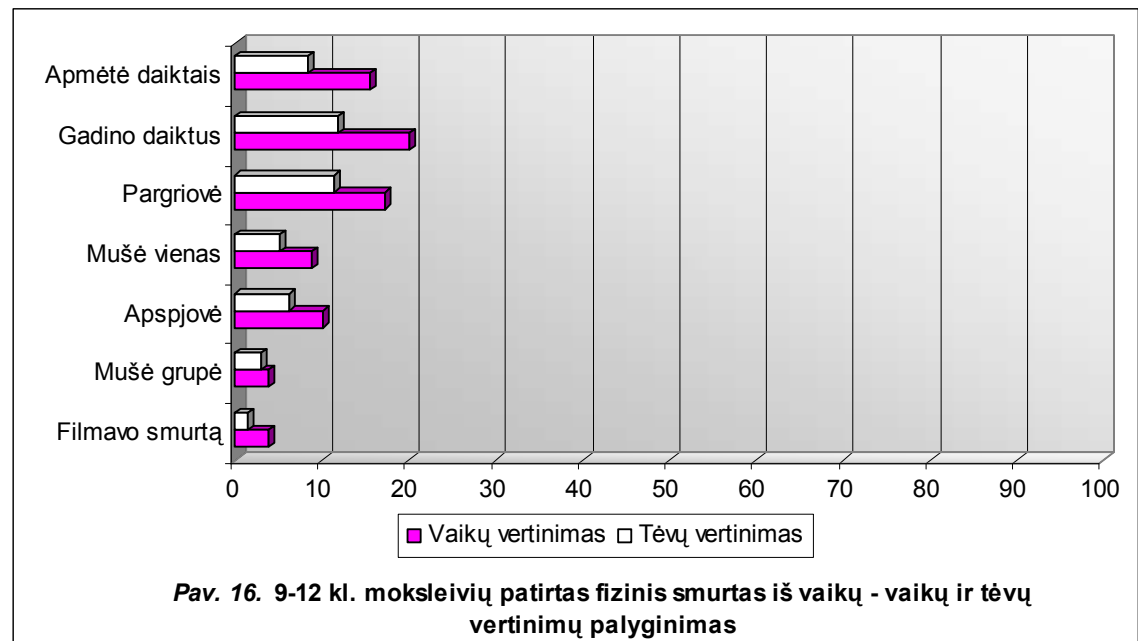
Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą fizinį smurtą mokykloje

- 5-8 klasių moksleiviai:
 - trečdalis moksleivių šiais mokslo metais buvo pargriauti,
 - trečdaliao vaikų daiktus klasiokai atėmė ir gadino,
 - kas ketvirtas patyrė iš bendramokslio mušimą,
 - kas penktas buvo apmėtytas daiktais.

Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą fizinį smurtą mokykloje

- 9-12 klasių moksleiviai:
 - fizinis smurtas yra retas tarp 9-12 klasių moksleivių
 - 12 procentų yra šiais mokslo metais patyrę asmeninių daiktų gadinimą,
 - buvo pargriauti,
 - 9 procentai – apmėtyti daiktais,
 - 5 procentai – mušti.

Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą fizinį smurtą mokykloje

- **Mokytojų** pateikiami **smurto dažniai didesni** nei nurodo vaikai ar tėvai, nes mokytojai žymėjo apie visos klasės situaciją:
 - Vienas kito pargriovimas ir mušimas yra labai paplitę pradinėse klasių mokinių tarpe, tai šiemet vyko daugumoje klasių.
 - Dviejuose trečdaliuose klasių buvo atimami ir gadinami jų daiktai, vaikai apmėtomi daiktais, daugiau nei pusėje klasių – apspjaudomi vaikai.
 - Daugiau nei pusėje 5-12 klasių šiais mokslo metais vaikai buvo pargriauti, mušami, iš jų atimami ir gadinami daiktai, vaikai apmėtomi daiktais; beveik pusėje klasių – apspjaudomi.
 - Vyresnėse klasėse, lyginant su pradinėmis, retėja pargriovimų ir mušimų (kai muša vienas), tačiau didėja smurto filmavimo dažnumas.

Vaikų patiriamas seksualinis smurtas iš vaikų mokykloje

- Pradinukai:
 - Gautas gana didelis procentas (**13 procentų**) **patyrusių prielietimus „kur tau nemalonu“**
- 5-12 klasės:
 - **10,3%** 5-12 klasių mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę iš kitų vaikų **seksualinį smurtą**.
 - 5-8 klasių moksleiviai:
 - 8% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymių vietų be jų sutikimo, 5% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami.
 - 9-12 klasių moksleiviai:
 - 9% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymių vietų be jų sutikimo, 4% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami.

Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą seksualinį smurtą mokykloje

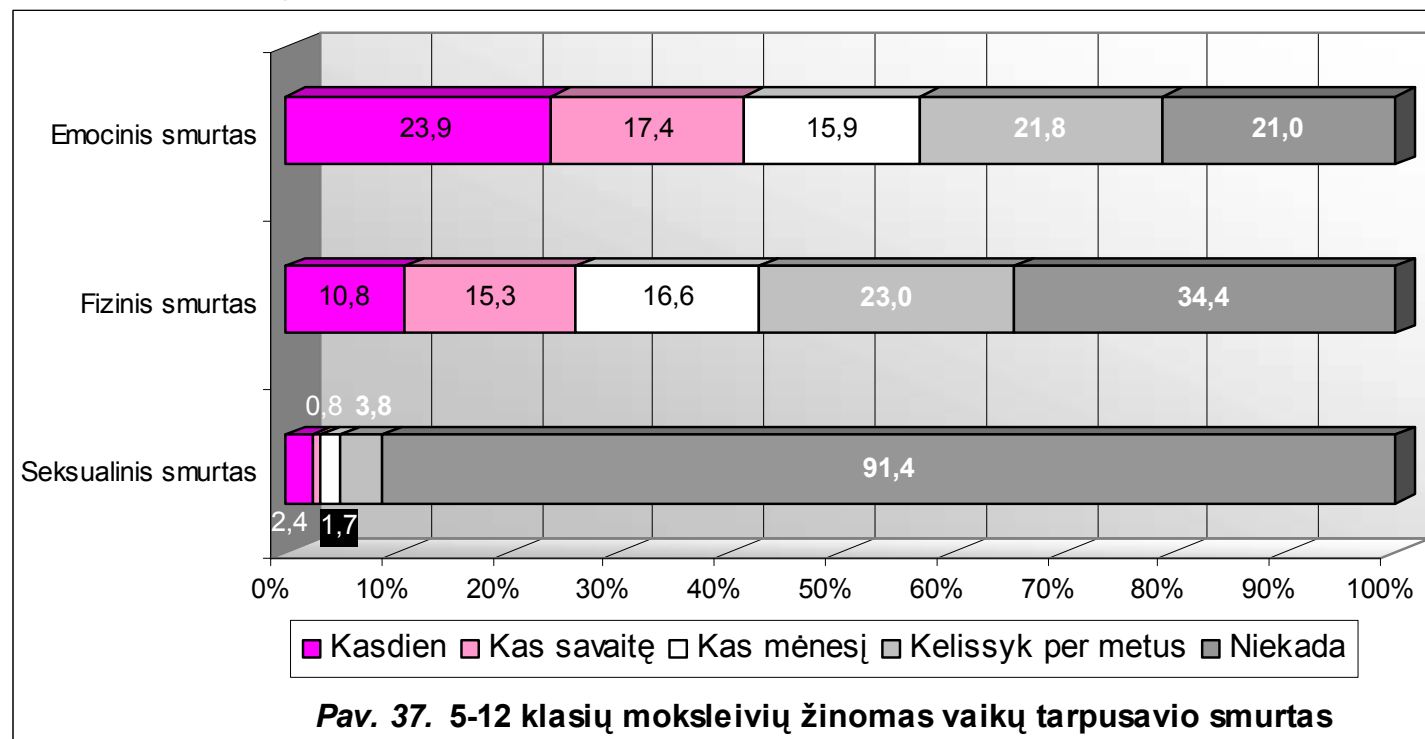
- **Anot pradinių** klasių mokinių **tėvų**, jų vaikai mokykloje **nepatiria** seksualinio smurto.
- **Anot 5-8 klasių** moksleivių **tėvų**, jų vaikai mokykloje **nepatiria** seksualinio smurto. Patys vaikai praneša kiek daugiau tokių atvejų, nei tėvai.
- **Anot 9-12 klasių** moksleivių tėvų, **didžioji dalis** vaikų mokykloje **nepatiria** seksualinio smurto; pasitaikė tik pavieniai seksualinio smurto atvejai. Patys vaikai praneša kiek daugiau tokių atvejų nei tėvai.

Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą seksualinį smurtą mokykloje

- Anot daugumos pradinųjų klasių mokytojų, jų auklėtinių klasėje nebūna seksualinio smurto. Vis tik 5% pradinukų klasių šiais mokslo metais pasitaikė, kad vaikai liestų kito vaiko intymias vietas be šio sutikimo ar kad būtų bučiuojami, glamonėjami per prievartą
- Apie 5-12 klasių moksleivius:
 - 7% klasių mokytojai teigia, kad yra buvę, kad vaikai liestų kitų vaikų intymias vietas be šių sutikimo,
 - 3% - kad bučiuotų per prievartą ar verstų apsinuoginti,
 - o 2% - kad verstų užsiimti seksu.

5-12 klasių moksleivių žinomas jų bendramokslių tarpusavio smurtavimas

- ketvirtadalis 5-12 klasių moksleivių teigia, kad jų mokyklos mokiniai kasdien taiko emocinį smurtą kitiems vaikams.
- Kas dešimtas moksleivis teigia, kad jų mokykloj kasdien būna fizinio smurto atvejų.
- Tik du procentai moksleivių teigia, kad jų mokykloje kasdien vyksta seksualinio smurto atvejų.

Vaikų patiriamas smurtas iš mokytojų

- Šiais mokslo metais:
 - **53,9% mokinių** iš savo mokytojų patyrė **emocinį smurtą**,
 - **11,1%** - fizinį smurtą,
 - **2,3%** 5-12 klasių moksleivių teigia patyrę iš mokytojų seksualinį priekabiavimą.
- Pradinukai:
 - ant kas trečio pradinių klasių mokinio mokytojai rėkia,
 - iš kas septinto – tyčiojasi,
 - kas septintą pravardžiuoja,
 - kas dešimtas pradinių klasių mokinyss sako, kad mokytojas jį mušė

Vaikų patiriamas smurtas iš mokytojų

- 5-12 klasių moksleiviai:
 - 5-8 klasių ir 9-12 klasių moksleivių pranešamas patiriamo iš mokytojų smurto dažnis labai panašus,
 - **63,3%** moksleivių teigia, kad šiais mokslo metais mokytojai taikė jiems **emocinį smurtą**:
 - pusė moksleivių teigia, kad mokytojai ant jų rėkė,
 - trečdalis – kad juos pravardžiavo,
 - ketvirtadalis – kad mokytojai juos ignoravo,
 - atstūmė ar iš jų tyčiojosi,
 - kas šeštam mokytojas grasinęs trenkti.
 - Kas devintas mokinyas teigia, kad mokytojas fiziškai prieš jį smurtavo.
 - Seksualinį priekabiavimą iš mokytojų teigia patyrę 2 procentai moksleivių

Vaikų patiriamo smurto iš mokytojų pavyzdžiai

- Moksleiviai mini tokias patirtas fizinio smurto iš mokytojų formas:
 - mokytojai trenkia per galvą knyga, dienynu ar liniuote,
 - trenkia liniuote per pirštus,
 - trenkia lazdele,
 - trenkia per veidą (antausį),
 - trenkia galvą į suolą,
 - papeša ar patąso už plaukų,
 - „skuta grūšią“,
 - tempia už ausies ar užsuka ausį,
 - duoda sprigtą,
 - papurto,
 - įgnybia,
 - sugriebia už kaklo,
 - prismaugia (ir tada rėkia),
 - tempia už rūbo.
- Dažniausiai moksleiviai teigia, kad yra mušami per galvą su dienynu, knyga ar liniuote.

Sutraukti 159 vaikų minėti mokytojų fizinio smurtavimo pavyzdžiai

- paėmė už ausies ir tempė, suko už ausies, paėmė už ausų ir pakratė, kad net atsilupo ausų oda, griebė ar tampė už plaukų, pešė plaukus, trenkė liniuote per nagus, prie lentos pakvietęs trenkė per rankas lazdele, ištempė iš suolo, kad net suolas sulūžo, paėmė už pakarpos ir išmetė iš klasės, mušė, bakstelėjo, mušė su dienynais, trenkė dienynu, trenkė per veidą ar į sprandą, trenkė per galvą, knyga davė per galvą, davė su liniuote per galvą, kad ši sulūžo, trenkė su pagaliu per galvą, su lazda taukstelėjo per galvą, kas antrą pamoką trenkia lazdele per pakaušį, trenkė į galvą sprigtu, trenkė kumščiu į pakaušį ir sukdamas ausį bandė išvyti iš klasės, už plaukų trenkė mokinio galvą į suolą, trenkė vaiką į sieną, trenkė galvą į lentą, trenkė galvą į sieną, trenkė vieną mokinio galvą į kitą, metė iš daiktų į mokinius, sudavė ranka ar knyga per veidą, trenkė antausį, davė sprigtą, sugriebęs papurtė, paėmė už pakarpos ir papurtė, prirėmė prie sienos, smaugė, daužė per nugaras, daužosi su liniuote, vožė iš knygos, dar stipriau pradėjo spausti per skaudančią žaizdą, gnybė, stumdė vaikus, stūmė į duris, pastūmė ir vaikas trenkėsi į radiatorių, tampė už sprando, sudavė į pilvą, daužė iš alkūnės, sulaužė nosį, sudaužė akinius, taip sužalodamas akį, sudavė dienynu per galvą už tai, kad sėdėjo ant palangės

Vaikų patiriamo smurto iš mokytojų pavyzdžiai

- Moksleiviai teigia patyrę tokias seksualinio priekabiavimo iš mokytojų formas:
 - „grabaliojo ir kalbino“,
 - „dėjo per užpakalį“,
 - „ėmė už užpakalio ir paspaudė“,
 - „griebė už krūties“,
 - „paglostė vidinę šlaunies pusę“,
 - „norėjo nurengti“,
 - „fotografavo, kibino, meiliai žodžiais kalbino“.
 - KITI MINĖTI PAVYZDŽIAI: flirtavo, kabino mokinę iš 10 klasės, pradėjo graibyti, grabaliojosi, glamonėjo, pakėlė mergaitei už sijono, leido suprasti, kad nori intymaus bendravimo, bučiavo, lietė intymias vietas, kūno kultūros mokytojas lietė merginų užpakalius, lietė mergaites per krūtinę, paliko po pamokų ir lietė intymias vietas, atsisėdo prie mokinės ir glostė jos kojas, paprašė atsegti „klyną“, liepė nusirengti ir pasimylėti, turėjo lytinį aktą

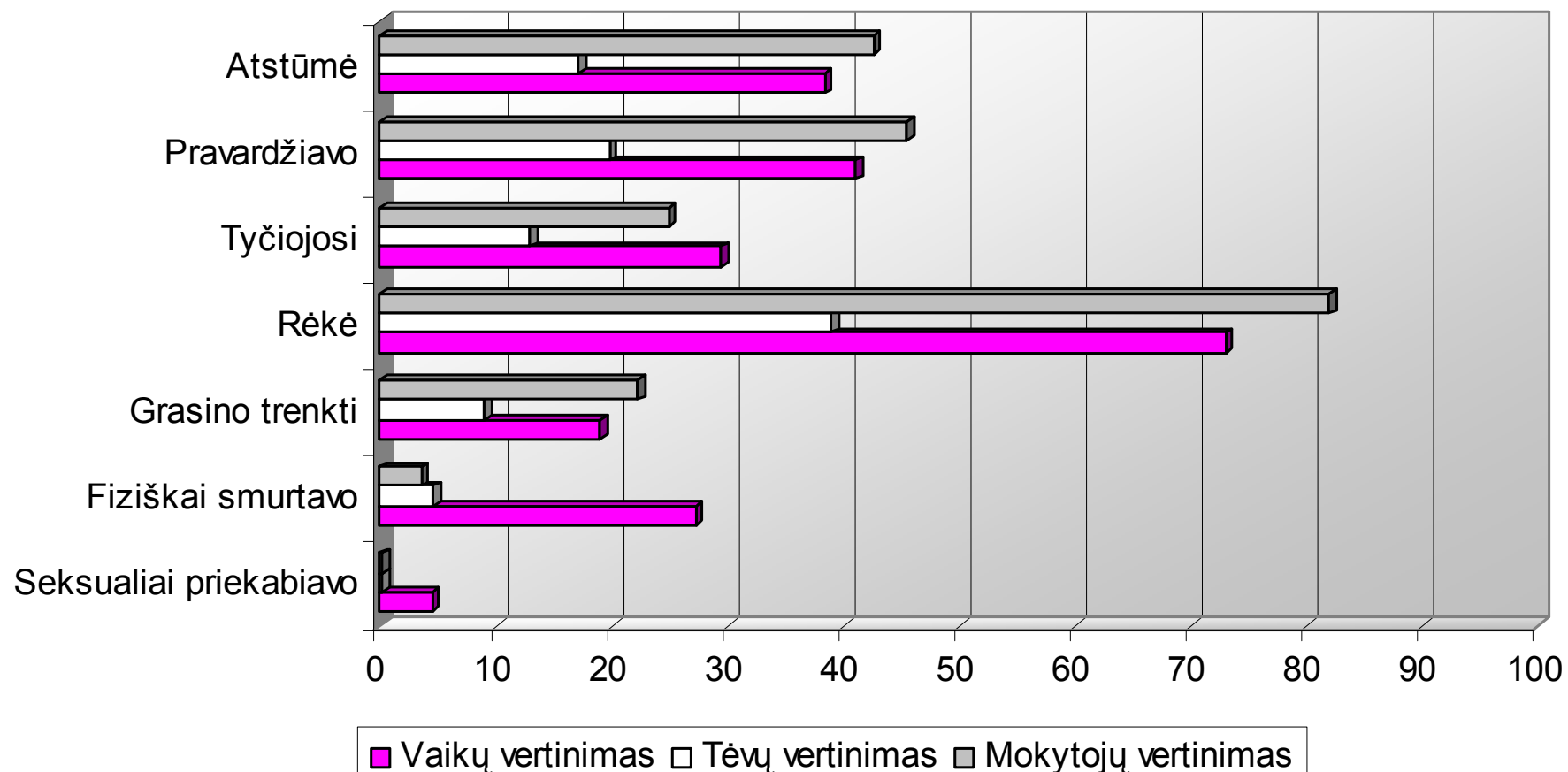
Tėvų atsakymai apie jų vaikų patirtą iš mokytojų smurtą

- Visų trijų amžiaus grupių vaikų **tėvai** praneša panašius vaikų patiriamo iš mokytojų.
 - Kas ketvirtas tėvas teigia, kad šiais mokslo metais ant jo vaiko mokytojai rėkė;
 - kas aštuntas – kad mokytojai pravardžiavo ar atstūmė vaiką,
 - 7% tėvų mini tyčiojimąsi iš jų vaiko,
 - 5% - grasinimus trenkti,
 - 4% tėvų teigia, kad mokytojai fiziškai smurtavo prieš jų vaiką,
 - mokytojų seksualinis priekabiavimas prie vaikų ypatingai retas.
- Tėvai praneša žymiai mažiau vaikų patiriamo iš mokytojų smurto nei patys vaikai.

Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą

- Mokytojų atsakymai:
 - Net 82 procentai mokytojų teigia, kad mokytojai rėkia ant mokinių,
 - kiek mažiau nei pusė – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia,
 - kas ketvirtas – kad mokytojai tyčiojasi iš mokinių ir grasina trenkti
 - bet tik 4 procentai mokytojų žino, jog mokytojas fiziškai smurtautų,
 - tik pavieniai mokytojai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių.
- Palyginimas:
 - tarpu tėvai, panašu, nesuvokia realių mokytojų emocinio smurto prieš mokinius masto: dvigubai mažiau tėvų žino apie tokio smurto atvejus, nei kad žino mokiniai ir mokytojai.
 - Kitokia situacija su mokytojų taikomu fiziniu smurtu ir seksualiniu priekabiavimu: apie jį žymiai daugiau praneša vaikai, tuo tarpu tėvai ir mokytojai praneša panašiai retai.

Mokytojų smurtas prieš mokinius

Pav. 52. Mokytojų smurtas prieš mokinius: vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas

Mokytojų patiriamas smurtas iš vaikų

- *Pačių mokytojų patirtas iš mokinių smurtas:*
 - 46,9% mokytojų teigia, kad šiais mokslo metais bent kartą patyrė emocinį smurtą iš mokinių:
 - kas trečias teigia, kad ant jo rėkė,
 - kas ketvirtas – kad iš jo tyčiojosi ir jį pravardžiavo,
 - kas aštuntas – kad grasino trenkti.
 - Fizinį smurtą iš mokinių yra patyrę 2 procentai mokytojų.
 - Seksualinį priekabiavimą patyrė pavieniai mokytojai
 - Mokytojai mini tokias iš mokinių patiriamo fizinio smurto apraiškas: apspjovė, trenkė, jį drausminant spontaniškai sudavė ranka, stūmė, metė į mane kėdę, subraižė ir suspardė mašiną.

Mokytojų patiriamas smurtas iš vaikų – moksleivių atsakymai

- Pradinukai apie smurtą prieš mokytojus:
 - Kas penktas pradinių klasių mokinsys teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus,
 - kas septintas – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir ant jų rėkia,
 - 4 procentai pradinių klasių mokinių teigia, kad mokinsys trenkė mokytojui.
- 5-12 klasių moksleiviai apie smurtą prieš mokytojus:
 - Du trečdaliai mokinių teigia, kad mokytojai yra pravardžiuojami (neaišku, kiek mokytojų akivaizdoje, o kiek – jiems negirdint),
 - pusė teigia, kad iš mokytojų yra tyčiojamas ir ant jų rėkiama,
 - kas šeštas – kad mokiniai mokytojams grasina trenkti,
 - 5 procentai mokinių žino atvejų, kai mokiniai fiziškai smurtavo prieš mokytojus,
 - 3 procentai – seksualinio priekabiavimo prie mokytojų atvejų.

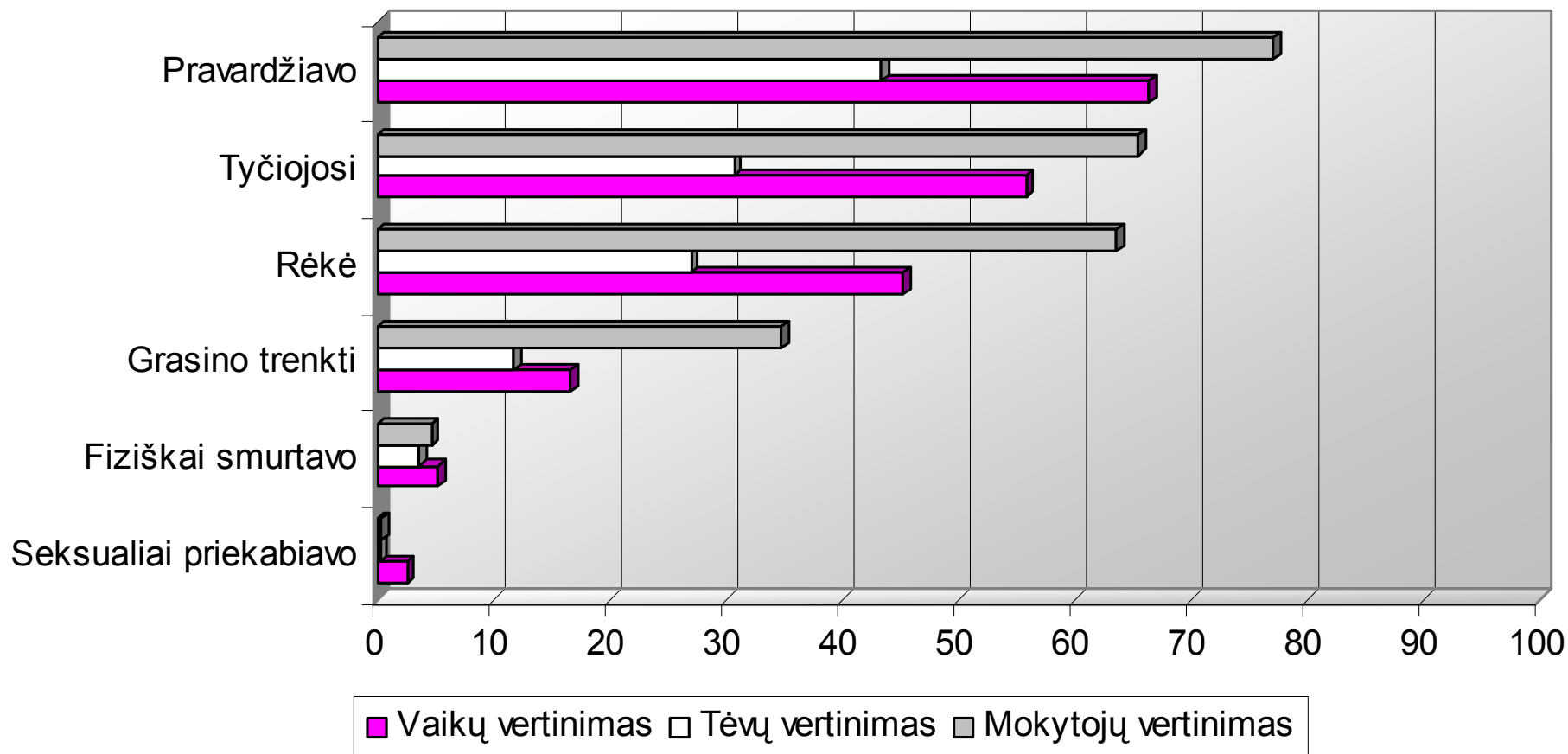
Mokinių smurto prieš mokytojus pavyzdžiai:

- Fizinis smurtas:
 - nestipriai sudavė, trenkė, trenkė į veidą, pastūmė, nes mokytoja norėjo išvesti iš klasės, spyrė, mušė, sumušė, daužė, sudavė mokytojui per galvą, spjovė, užsuko ranką ir atėmė rankinę, einant į mokyklą, prilipino prie kėdės.
- Seksualinis priekabiavimas:
 - pliaukštelėjo per užpakalį, lietė mokytojos sėdynę, kad ši atsisuktų, iš dalies provokavo, bučiavo, glamonėjo, numetė mokytojai po kojom tušinį, tada pasilenkęs jo paimti kėlė mokytojos sijoną ir žiūrėjo po juo.

Tėvų atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą

- Beveik pusė tėvų teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus,
- kas trečias – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų,
- kas ketvirtas – kad rėkia ant mokytojų,
- kas devintas – kad mokiniai grasina mokytojams trenkti.
- Apie fizinį smurtą prieš mokytojus girdėję 4 procentai tėvų, o apie seksualinį priekabiavimą – tik pavieniai tėvai
- Tėvų minimi pavyzdžiai: daužė ir gadino mokytojų nuosavybę, sugadino asmeninį turtą, daužė mašiną, išdaužė langus, pakėlė ranką prieš mokytoją, trenkė per veidą, sudavė alkūne, stumdė koridoriuje, spyrė mokytojai į koją, mėtė šiukšles, nustūmė nuo laiptų, užpuolė, mušė, sumušė ir atėmė rankinę, išsuko ranką, sulaužė ranką ir sumušė.

Smurto prieš mokytoją žinomumas

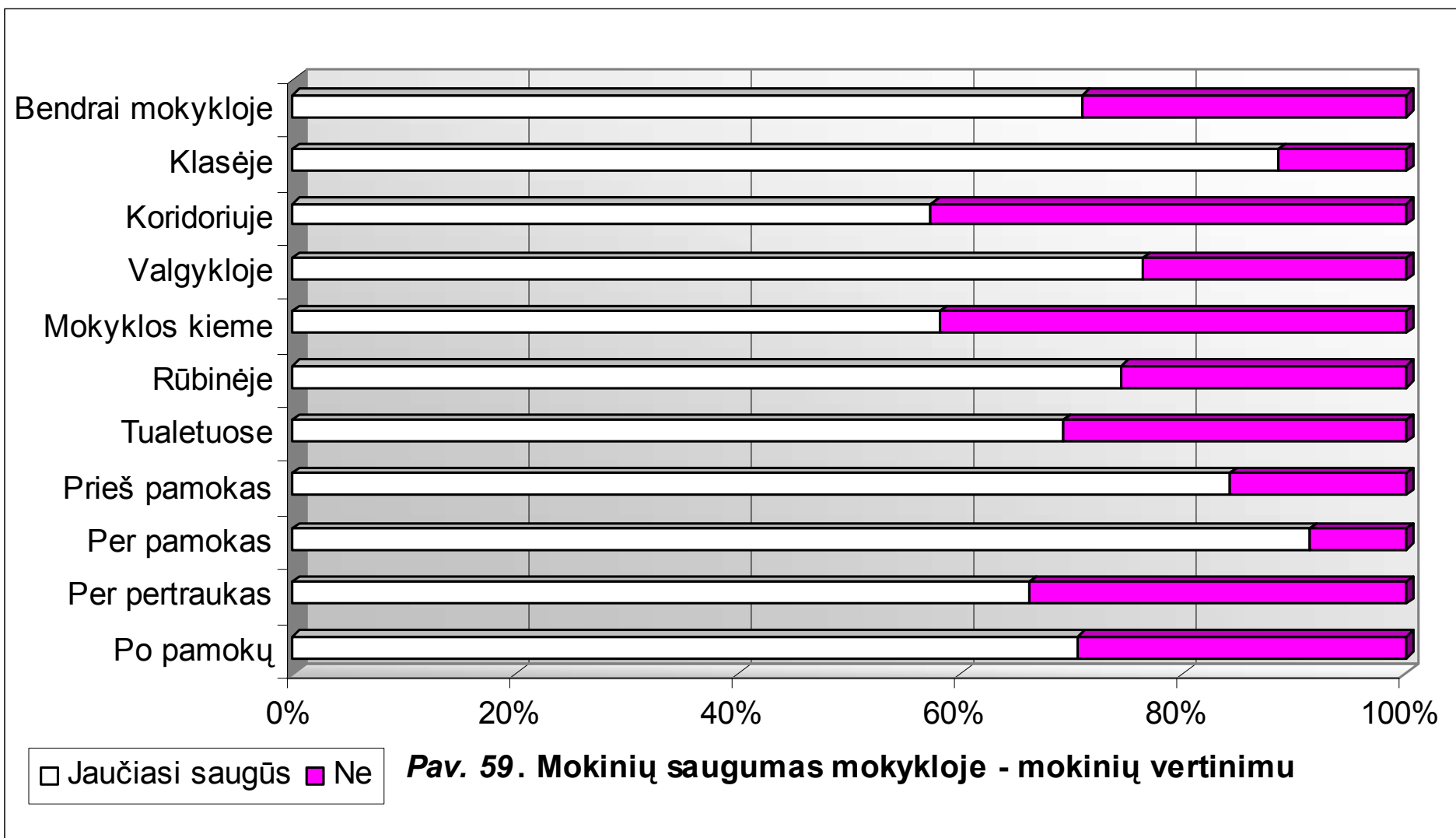
Pav. 58. Mokinių smurtavimas prieš mokytojus: vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas

Saugumas mokykloje

Moksleivių saugumas mokykloje vaikų vertinimu

- Du trečdaliai moksleivių mokykloje jaučiasi saugiai, o trečdalis – nesaugiai.
- Saugiausia mokiniams klasėje – ten dauguma jaučiasi saugiai.
- Kiek mažiau jaučiasi saugiai valgykloje ir rūbinėje (trys iš keturių), tualetuose (du iš trijų).
- Nesaugiausia vaikams koridoriuose ir mokyklos kieme – ten tik pusė mokinių jaučiasi saugūs.
- Mažiau saugūs vaikai jaučiasi per pertraukas ir po pamokų – saugiai jaučiasi du trečdaliai vaikų.
- Saugumo mokykloje jausmas susijęs su amžiumi:
 - Daugiausiai nesaugiai besijaučiančiųjų mokykloje yra tarp 5-8 klasių mokinių (net trečdalis jaučiasi nesaugiai).
 - Vyresniųjų (9-12) klasių moksleiviai jaučiasi saugiausiai visose mokyklos vietose.
 - Per pamokas saugiausiai jaučiasi pradinį klasių mokiniai, nesaugiausiai – vyresniųjų klasių moksleiviai.

Mokinių saugumas mokykloje

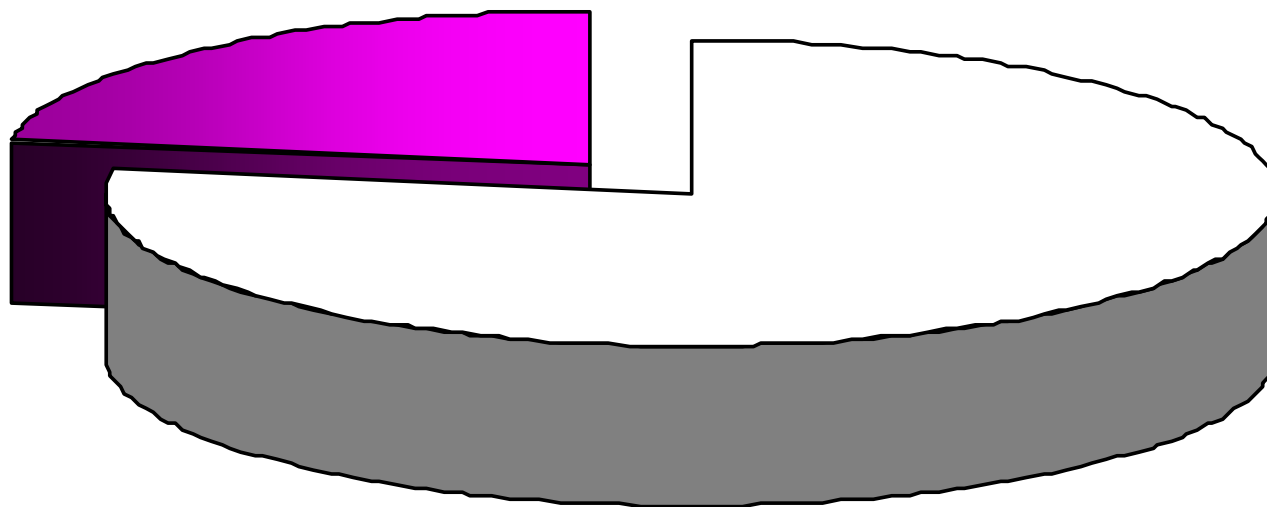

Moksleivių saugumas mokykloje: vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas

- Bendros tendencijos, kur ir kada mokykloje vaikams yra saugu, yra tokios pačios visų respondentų – vaikų, tėvų ir mokytojų – vertinimu: saugiausia klasėje, nesaugiausia – mokyklos kieme; saugiausia – per pamokas, nesaugiausia – per pertraukas ir po pamokų
- Daugiau moksleivių jaučiasi nesaugūs, nei kad mano jų tėvai ir mokytojai.
- Lyginant su mokiniiais, mokytojai pervertina vaikų nesaugumą mokyklos kieme, bet nepakankamai įvertina nesaugumą valgykloje ir rūbinėje.
- Vaikai ir suaugę skirtingai vertina vaikų nesaugumo mastelį klasėje pamokų metu: tik maža dalis (5-6%) suaugusiųjų mano, kad pamokų metu klasėje vaikams nesaugu, tuo tarpu dvigubai daugiau vaikų jaučiasi nesaugūs per pamokas.
- Tėvai, lyginant su mokiniiais ir mokytojais, nepakankami įvertina vaiku nesaugumą koridoriuose.

Mokytojų saugumas mokykloje

Jaučiasi
nesaugūs
(n=119)
23%

Jaučiasi saugūs
(n=407)
77%

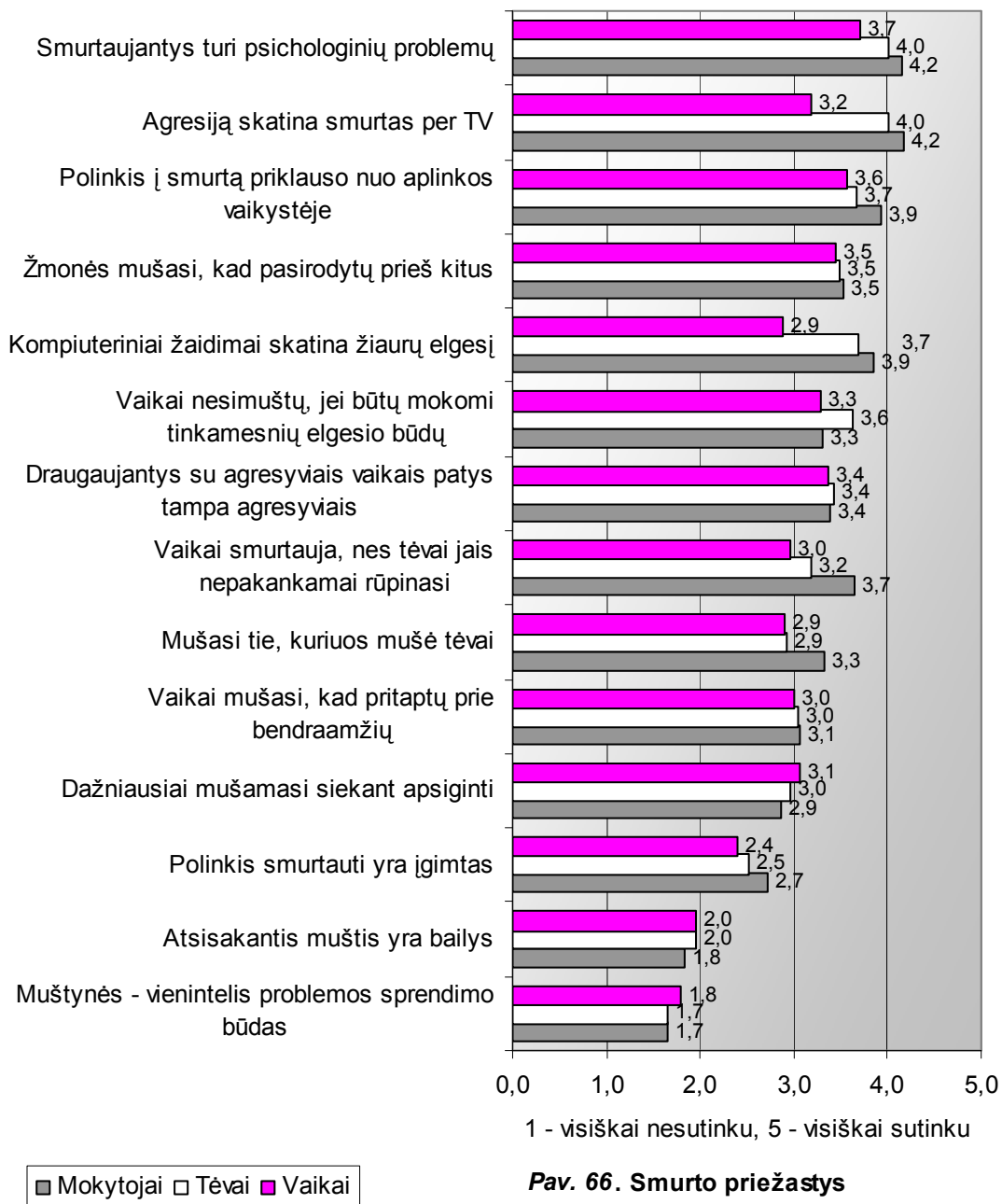
Pav. 65. Mokytojų saugumas mokykloje

Mokinių, mokytojų bei tėvų
nuostatos į smurto prieš vaikus ir
tarp vaikus priežastis

Nuostatos į smurto prieš vaikus ir tarp vaikus priežastis

- Visų respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – nuomone, svarbiausia smurtavimo priežastis – psichologinės smurtaujančio problemos.
- Kita tiek pat svari priežastis suaugusiųjų nuomone – per televiziją rodomas smurtas, tačiau vaikai šią priežastį laiko mažiau įtikinama.
- Išsiskiria vaikų ir suaugusiųjų požiūris į kompiuterinius žaidimus: suaugę tai dažniau vertina kaip žiauraus elgesio priežastį, o vaikai rečiau.
- Tuo tarpu tėvai dažniau už mokytojus smurto priežastimi laiko nepakankamą mokymą tinkamai elgtis.

Smurto priežasčių įvertinimas

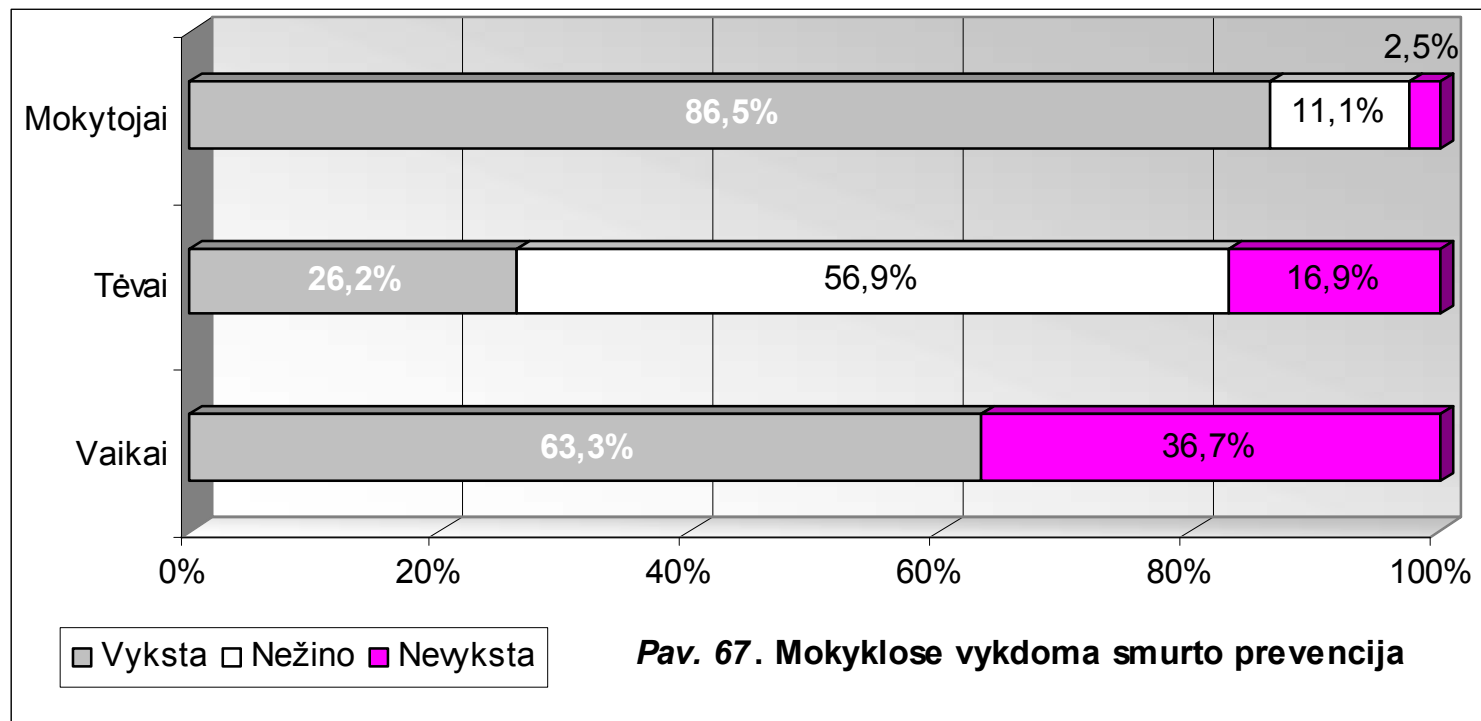
Pav. 66. Smurto priežastys

Smurto prevencijos priemonių taikymas mokyklose ir jų efektyvumas

Dauguma respondentų – 93,6% mokytojų, 91,9% tėvų ir 79,5% vaikų mano, kad įmanoma sumažinti smurtą mokykloje.

Mokyklose taikoma smurto prevencija

- Ar realiai vyksta smurto prevencija mokykloje, respondentų nuomonės išsiskiria: dauguma mokytojų tvirtina, kad vyksta, bet tik du trečdaliai mokinių teigia, kad su jais kalbama apie smurto mažinimą, likęs trečdalis apie tai negirdėjęs, o didžioji tėvų dalis iš viso nežino, vyksta mokykloj smurto prevencija ar ne.

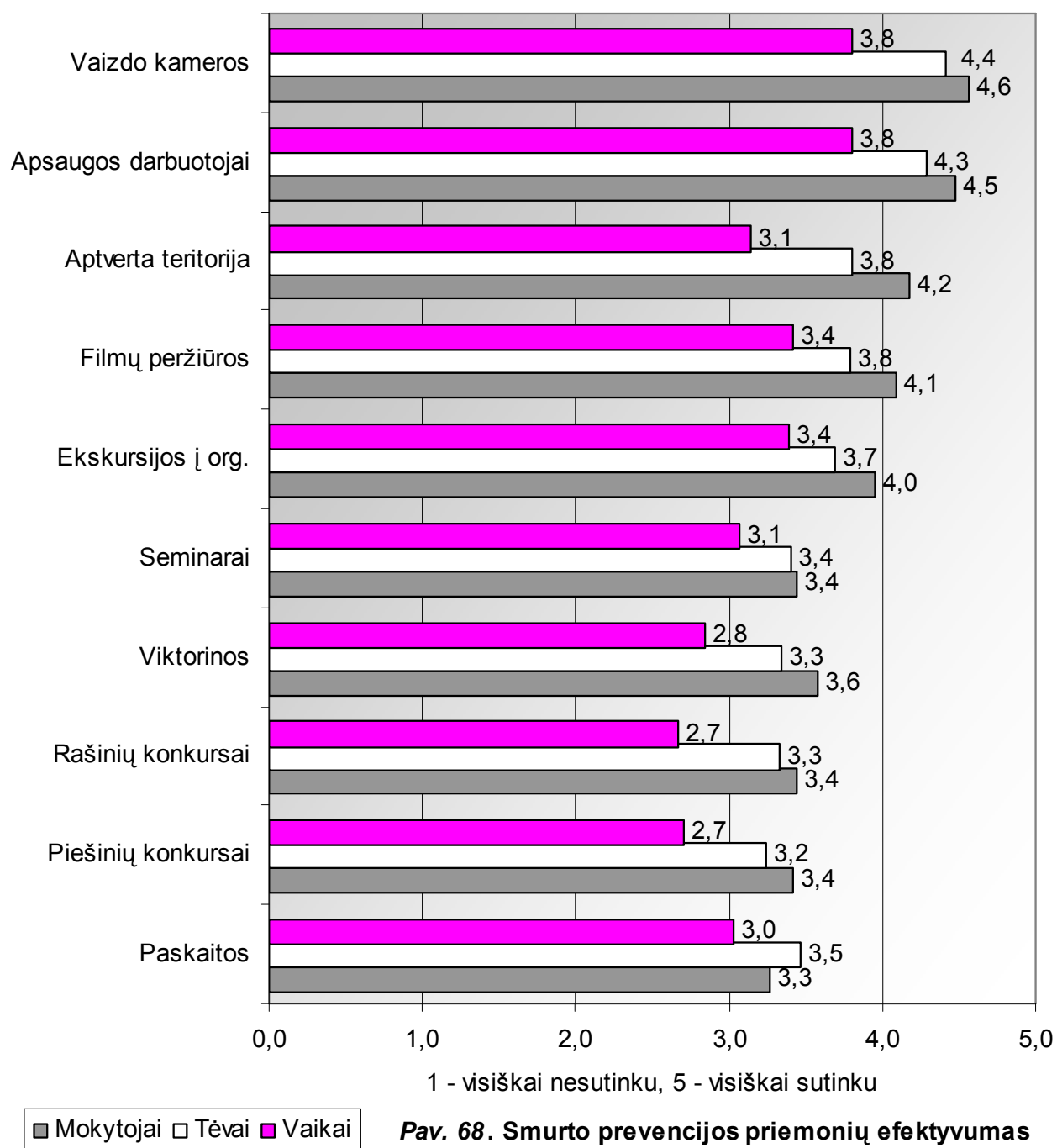
Mokyklose taikoma smurto prevencija

- 72% mokinių yra dalyvavę bent viename smurto prevencijos renginyje.
 - Daugiausia mokytojai apie tinkamą elgesį ir būdus išvengti muštynių kalbasi su pradinukais (84,6%),
 - mažiau apie smurto prevencija išgirsta 5-8 klasių mokiniai (girdėję 65,1%),
 - o mažiausiai – vyresniųjų klasių moksleiviai (43,3%).
- Tėvai retai įtraukiami į smurto prevencijos programas: tik 7,5% tėvų teigia dalyvavę mokyklos organizuojamuose renginiuose, skirtuose smurto mažinimo temai.

Mokyklose taikoma smurto prevencija

- Daugiausia mokiniai dalyvauja
 - piešinių konkursuose,
 - filmų peržiūrose ir
 - paskaitose smurto prevencijos tema –
- tokiuose renginiuose dalyvavo trečdalis 5-12 klasių moksleivių.
- Rečiausiai mokiniai dalyvauja seminaruose.
- Daugiausia tėvų žino apie piešinių konkursus, paskaitas ir rašinių konkursus. Vis tik tėvų žinios apie smurto prevencijos renginius menkos: apie kitus renginius beveik pusė tėvų teigia nežiną, vyko tokie renginiai ar ne.

Smurto prevencijos priemonių efektyvumas

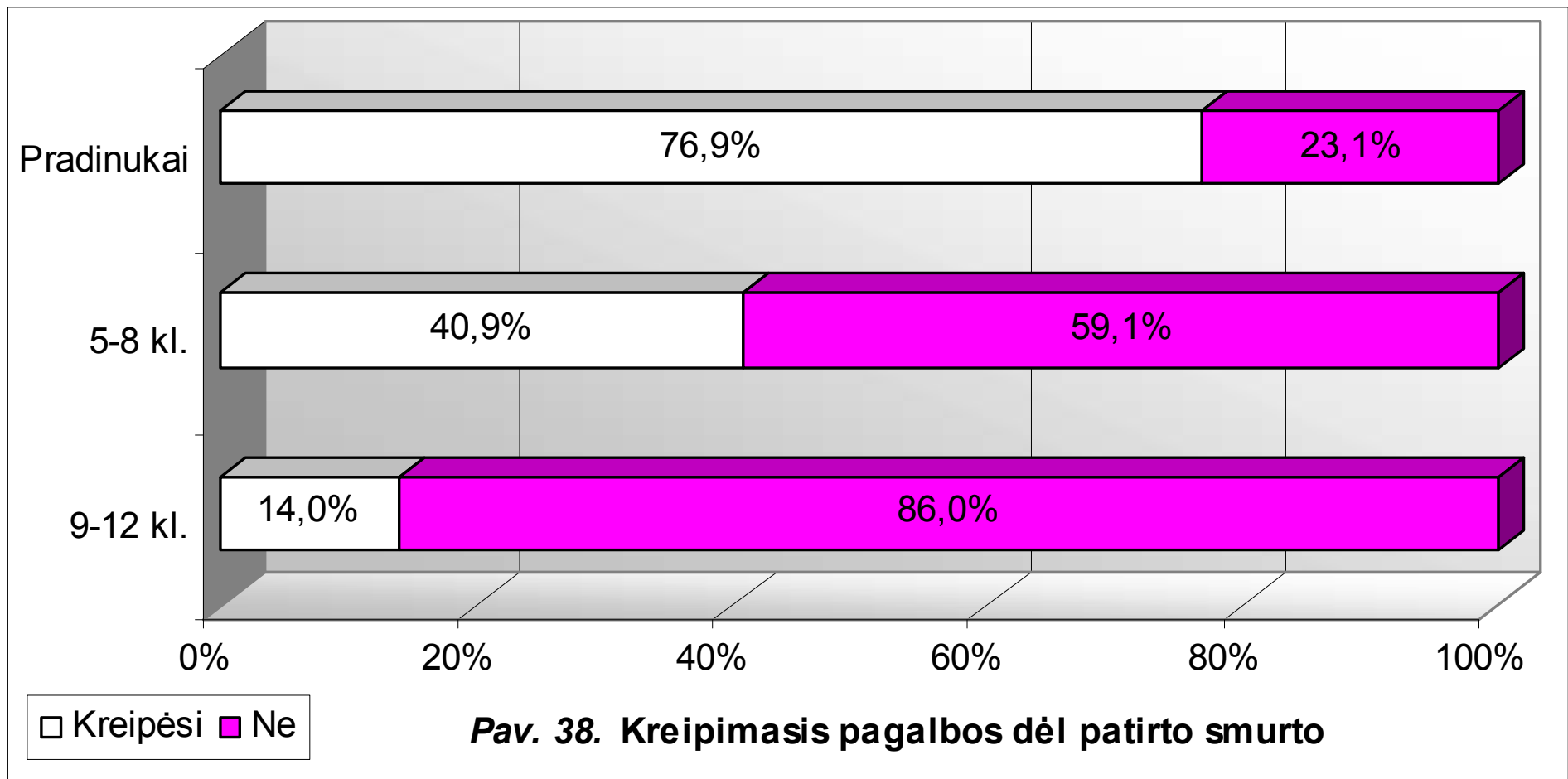

Atsakomybė už smurto mažinimą

- Atsakingiausiais už smurto mažinimą respondentai laiko pačias smurto aukas
 - Antrą-trečią vietą respondentai priskiria tėvams.
 - Ketvirtoje vietoje nurodyti patys skriaudikai.
 - Mokytojai ir mokyklos administracija laikomi mažiau atsakingais už situacijos keitimą.
-
- Mokytojai labiau už tėvus pabrėžia tėvų iniciatyvos bendradarbiauti su mokykla ir valstybės politikos keitimo svarbą, tuo tarpu tėvai labiau pabrėžia mokytojų atsakomybę: kad mokytojai turėtų stengtis mažinti smurtą ir mokytojai turėtų keisti savo elgesį su mokiniais.

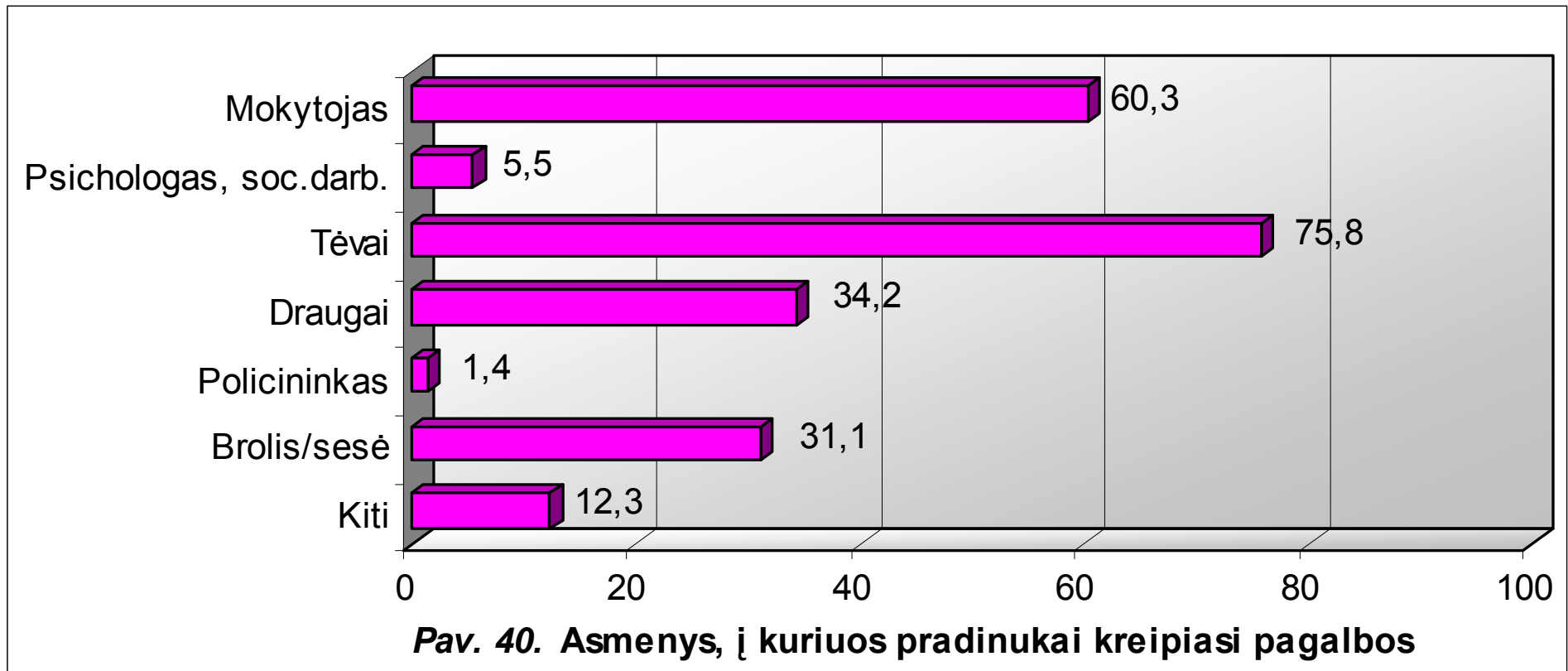
Pagalba smurtą patyrusiems
vaikams

Smurtą patyrusių vaikų pagalbos kreipimasis

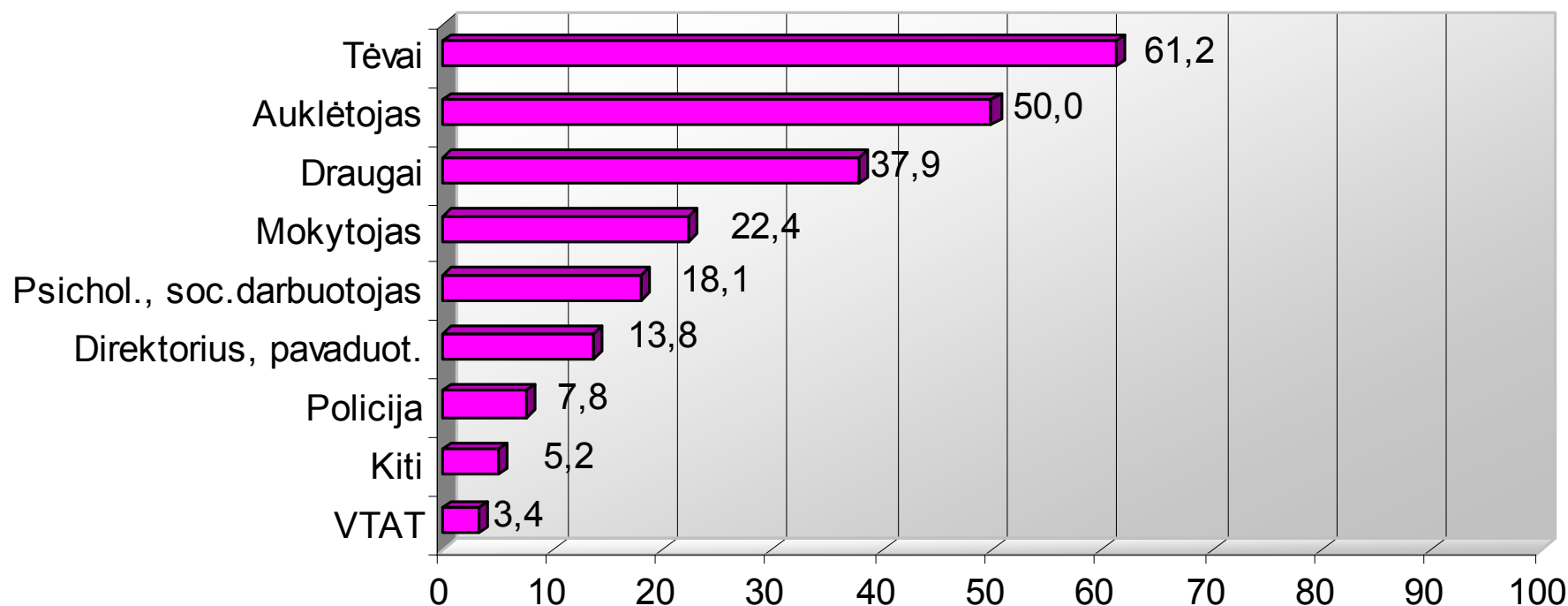
Asmenys, į kuriuos kreipiasi pagalbos patyrę smurtą vaikai

- 219 pagalbos ieškoję pradinųjų klasių mokiniai atsakė:

Asmenys, į kuriuos kreipiasi pagalbos patyrę smurtą vaikai

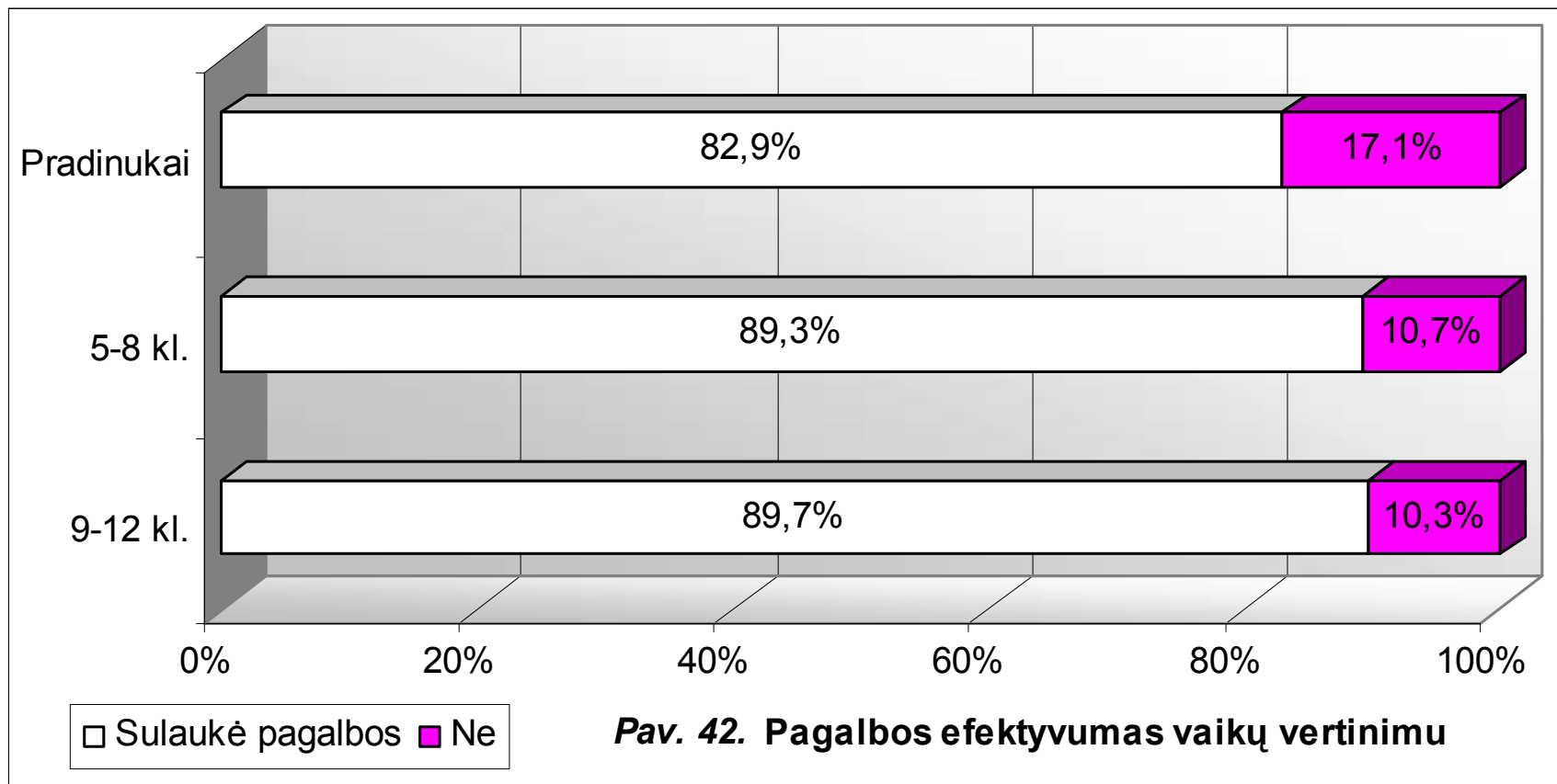
- Iš 116 pagalbos ieškojusių 5-12 klasių moksleivių.

Pav. 41. Asmenys, į kuriuos 5-12 klasių mokiniai kreipiasi pagalbos

Asmenys, į kuriuos kreipiasi pagalbos patyrę smurtą vaikai

- Pagalbos teigia sulaukę 89,3% jos ieškojusių mokinių

Mokytojų pagalba smurto aukoms

- Daugiausia pagalbos prašymų iš vaikų sulaukia pradinė klasių mokinių mokytojai, mažiau – vyresnių klasių auklėtojai, o mažiausiai – dalykų mokytojai.
- Dauguma atvejų mokytojai susisiekdavo su patyrusio smurtą (78,5%) ir smurtavusio (79,3%) vaikų tėvais.
- Kaip dažnai mokytojai praneša tėvams apie smurtą priklauso ir nuo to, ar mokiniai kreipiasi į juos pagalbos (skirtumas – 3-4 kartai).
- Tėvų vertinimu, pusei (52,4%) smurtą patyrusių vaikų mokyklos darbuotojai padėjo spręsti iškilusias problemas, o pusei (47,6%) – ne.

IŠVADOS

- ***Emocinio smurto suvokimas***
 - Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtiniu elgesiu laiko reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu tarp vaikų. Daugiau nei pusė respondentų smurtu laiko vieno vaiko tyčiojimasi iš kito, vaiko atstūmimą/ignoravimą tarp vaikų. Tuo tarpu vieno vaiko rėkimą ant kito daugiau nei pusė tėvų ir vaikų nelaiko smurtu. Taip pat pusė tėvų smurtu nelaiko pravardžiovimo.
 - Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtu laiko suaugusiojo grasinimą sumušti ir tyčiojimasi iš vaiko. Kitas nurodytas elgesio formas daugiau nei pusė respondentų laiko smurtu. Suaugusiojo rėkimą ant vaiko tik pusė tėvų ir vaikų laiko smurtu.
 - Mokytojai nurodytas suaugusiųjų elgesio formas su vaiku laiko smurtu dažniau nei vaikai ir tėvai (išskyrus atstūmimą – čia tėvų ir mokytojų nuomonė panaši).
 - Tėvai nurodytas elgesio formas dažniau vertina kaip smurtą, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei kai taip elgiasi vaikas su vaiku.
 - Atstūmimą ir vaiko aprėkimą moksleiviai dažniau vertina kaip smurtą, jei taip suaugęs elgiasi su vaiku, o kai taip elgiasi vaikai tarpusavyje, vertinama nuolaidžiau.
 - Mokytojai linkę vertinti elgesį kaip smurtinį neatsižvelgiant į tai, kas taip elgiasi – suaugęs ar vaikas.

IŠVADOS

- ***Fizinio smurto suvokimas***
 - Dauguma respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, ir mušimą.
 - Panašus procentas tėvų ir vaikų smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, mušimą ir daikto metimą į vaiką, tuo tarpu mušimo filmavimą, daiktų gadinimą ir vaiko apspjovimą vaikai rečiau už tėvus laiko smurtu.
 - Dauguma respondentų laiko smurtu tokį suaugusiojo elgesį, kaip vaiko daiktų gadinimą, daiktų metimą į vaiką, tyčinį pargriovimą ir mušimą. Pusė respondentų vaiko papurtimą už peties, siekiant sudrausminti laiko smurtu.
 - Panašus procentas respondentų vaiko tyčinį pargriovimą, mušimą ir jo daiktų gadinimą laiko smurtu, neatsižvelgiant į tai, ar taip su vaiku elgiasi kitas vaikas, ar suaugęs. Tuo tarpu daikto metimas į vaiką dažniau laikomas smurtu, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei, kad taip elgiasi vaikai tarpusavyje.

IŠVADOS

- ***Seksualinio smurto suvokimas***
 - Beveik visi mokytojai nurodytas elgesio formas laiko smurtu, žymiai rečiau tokį elgesį laiko smurtu tėvai, o vaikai tokį elgesį kaip smurtinį suvokia dar rečiau nei tėvai. 14 proc. vaikų lytinio akto atlikimą prieš kito valią nelaiko smurtu.
 - Dauguma respondentų nurodytas elgesio formas laiko smurtu. Pusė vaikų suaugusiojo lytinį aktą su vaiku jam sutinkant vertina kaip smurtą.

IŠVADOS

- ***Emocinio smurto paplitimas***

- 83,0% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę emocinį smurtą iš kitų vaikų.
- Du trečdaliai pradinį klasių moksleivių yra mokykloje kitų vaikų pravardžiuojami, iš pusės yra tyčiojami ir rėkiama ant jų, kas ketvirtas sulaukia grasinimų sumušti. Apytiksliai kas dešimtas vaikas tokį elgesį mokykloje patiria dažnai.
- Keturi penktadaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravardžiuojami šiais mokslo metais, o kas šeštas mokinys mokykloje yra pravardžiuojamas kasdien. Atstūmimą, bendraklasių ignoravimą, tyčiojimąsi ir rėkimą bent kartą per šiuos mokslo metus yra patyrę apie pusę 5-8 klasių moksleivių; atstūmimą kasdien patiria 4 procentai mokinių, o tyčiojimąsi ir rėkimą – 6 procentai. Grasinimų sumušti šiais mokslo metais yra sulaukę apie trečdalis moksleivių, 4 procentai to sulaukia kasdien. Šiais mokslo metais reketavimą patyrė penktadalis moksleivių, kasdien tai patiria 1 procentas moksleivių. Grasinimą ginklu šiais mokslo metais patyrė 5 procentai moksleivių.
- Du trečdaliai 9-12 klasių moksleivių buvo per šiuos mokslo metus pravardžiuojami, o 7 procentai moksleivių yra pravardžiuojami kasdien. Daugiau nei pusė moksleivių patyrė rėkimą, o 4 procentai tai patiria kasdien. Atstūmimą ir tyčiojimąsi šiais mokslo metais patyrė trečdalis moksleivių, o kasdien tai patiria 2-3 procentai mokinių. Penktadalis moksleivių šiais mokslo metais išgirdo grasinimų sumušti, kasdien tai išgirsta 2 procentai mokinių. Reketavimą šiais mokslo metais patyrė 7 procentai moksleivių, kasdien reketuojami 2 procentai mokinių. Su grasinimais ginklu šiais mokslo metais susidūrė 4 procentai mokinių.
- Patiriamo emocinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių atstūmimą, pravardžiavimą, tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti. Tačiau rėkimas ir grasinimas ginklu patiriamas panašiu dažnumu.

IŠVADOS

- ***Emocinio smurto paplitimas tėvų vertinimu***
 - Daugiau nei pusė jų vaikų buvo šiais mokslo metais pravardžiuojami bendramokslių, 3 procentai – kasdien. Daugiau nei trečdalis jų patiria aprėkimą, 3 procentai – kasdien. Kas ketvirtas pradinį klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė atstūmimą ir tyčiojimąsi, kas penktas sulaukė grasinimų sumušti, 9 procentai buvo reketuojami. Niekam nebuvo grasinama ginklu.
 - Du trečdaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravardžiuojami mokykloje šiais mokslo metais, kas dešimtas vaikas yra pravardžiuojamas kasdien. Beveik ant pusės vaikų buvo rėkiama, ant 5 procentų – kasdien. Kas trečias vaikas buvo atstumtas, iš kas trečio buvo tyčiojamas, kas trečias sulaukė grasinimų sumušti. Reketavimą patyrė 8 procentai vaikų, grasinimą ginklu – 1 procentas.
 - Kas trečias 9-12 klasių moksleivis buvo pravardžiuojamas bendramokslių, 3 procentai yra pravardžiuojami kasdien. Ant kas trečio buvo rėkiama mokykloje, ant 2 procentų rėkiama kasdien. Kas penktas patyrė patyčias, 2 procentai paauglių tai patiria kasdien. 8 procentai paauglių patyrė grasinimų sumušti, 3 procentai – reketa, 2 procentai – grasinimą ginklu.
 - Visose amžiaus grupėse vaikai dažniau praneša apie patiriamą emocinį smurtą, nei tėvai.

IŠVADOS

- ***Emocinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu***
 - Tik keliuose procentuose pradinį klasių nevyksta prasivardžiovimas ir rėkimas vienas ant kito. Kas penktoje klasėje kasdien rėkiama vienas ant kito, kas šeštoje klasėje kasdien prasivardžiuojama. 84% klasių šiais mokslo metais pradinį klasių mokiniai tyčiojosi vienas iš kito, 83% klasių – ignoravo bendraklasius, atstūmė juos; kas devintoje klasėje bendraklasių atstūmimas vyksta kasdien. 79% klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Reketavimas vyko kas penktoje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 3% pradinį klasių.
 - Pravardžiovimas ir rėkimas vienas ant kito yra labai paplitęs tarp 5-12 klasių moksleivių, rečiau klasėse tai nevyksta; kas trečioje klasėje prasivardžiuojama kasdien, kas ketvirtoje – kasdien rėkiama.
 - Daugelyje vyresniųjų klasių moksleiviai tyčiojasi vienas iš kito, ignoruoja bendraklasius, atstumia juos; kas aštuntoje klasėje moksleiviai kasdien patiria bendraklasių atstūmimą ir tyčiojimąsi. Dvejose iš trijų klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Reketavimas vyresnėse klasėse daugiau – pasitaikė kas trečioje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 4% klasių.

IŠVADOS

- ***Fizinio smurto paplitimas – vaikų vertinimu***
 - 59,7% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę fizinį smurtą iš kitų vaikų.
 - Pusė pradinių klasių moksleivių yra nors kartais pargriaunami kitų vaikų, trečdalis mušami, apspjaunami, iš jų atimami ir gadinami daiktai. 6-10 procentų pradinių klasių mokinių tokį elgesį patiria dažnai.
 - Daugiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių buvę pargriauti, kas dešimtas moksleivis tai patiria bent kartą per savaitę. Trečdalis vaikų daiktus bendraklasiai atėmė ir gadino, kas ketvirtas šiais mokslo metais buvo apspjautas, kas ketvirtas – mušamas vieno moksleivio (6 procentai patiria mušimą bent kartą į savaitę), kas penktas – apmėtytas daiktais. Grupinį sumušimą ir smurto filmavimą ar fotografavimą šiais mokslo metais patyrę teigia 9 procentai vaikų.
 - Kas penktas 9-12 klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė daiktų atėmimą ir gadinimą. Kas dešimtas buvo mušamas vieno moksleivio, tiek pat buvo apspjauti. 4 procentai vyresnių klasių moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę grupinį mušimą ir smurto filmavimą ar fotografavimą.
 - Patiriamo fizinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių daiktų gadinimą, pargriovimą, mušimą po vieną, apspjovimą. Tačiau apmėtimas daiktais, grupinis mušimas ir smurto filmavimas patiriami panašiai dažnai.

IŠVADOS

- ***VIII. Fizinio smurto paplitimas – tėvų vertinimu***
 - 40 procentų pradinių klasių moksleivių šiais mokslo metais buvo bent kartą pargriauti, ketvirtadalis patyrė mušimą iš bendramokslio, kas penktas buvo apspjautas ar buvo gadinami jo daiktai. Į 14 procentų pradinių klasių mokinių buvo mėtyti daiktai.
 - Trečdalis 5-8 klasių moksleivių šiais mokslo metais buvo pargriauti, trečdalis vaikų daiktus klasiškai atėmė ir gadino, kas ketvirtas patyrė iš bendramokslio mušimą, kas penktas buvo apmėtytas daiktais. Grupinis mušimą šiais mokslo metais patyrė 7 procentai moksleivių. Smurto filmavimą - 3 procentai moksleivių.
 - 12 procentų 9-12 klasių moksleivių yra šiais mokslo metais patyrę asmeninių daiktų gadinimą, buvo pargriauti, 9 procentai – apmėtyti daiktais, 5 procentai – mušti.

IŠVADOS

- ***IX. Fizinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu***
 - Daugelyje pradinį klasių vyko vienas kito pargriovimas ir mušimas. Dviejuose trečdaliuose klasių buvo atimami ir gadinami jų daiktai, vaikai apmėtomi daiktais, daugiau nei pusėje klasių – apspjaudomi vaikai. Kas ketvirtoje pradinėje klasėje pasitaikė grupinis mušimas. Smurtavimo filmavimas ar fotografavimas – pasitaikė 4 % pradinį klasių.
 - Daugiau nei pusėje 5-8 klasių šiais mokslo metais vaikai buvo pargriauti, mušami, iš jų atimami ir gadinami daiktai, vaikai apmėtomi daiktais; beveik pusėje klasių – apspjaudomi. Kas ketvirtoje klasėje pasitaikė, kad vieną vaiką muštų grupė vaikų, kas penktoje – smurto filmavimo ar fotografavimo atvejų. Vyresnėse klasėse, lyginant su pradinėmis, retėja pargriovimų ir mušimų (kai muša vienas), tačiau didėja smurto filmavimo dažnumas.
 - Dauguma 9-12 klasių mokinių šiais mokslo metais buvo pargriauti, mušami, apspjaudomi, apmėtomi daiktais, gadinami jų daiktai; 3-5% mokytojų teigimu toks moksleivių tarpusavio elgesys vyksta kasdien. Beveik pusė mokytojų žino apie grupinio mušimo atvejus tarp savo mokinių. Kas devintas mokytojas girdėjęs apie smurto filmavimą ar fotografavimą.

IŠVADOS

- ***X. Seksualinio smurto paplitimas – vaikų vertinimu***
 - 13 procentų pradinių klasių moksleivių teigė patyrę „nemalonus“ prietimus.
 - 10,3% 5-12 klasių mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę iš kitų vaikų seksualinį smurtą. 8% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymių vietų be jų sutikimo, 5% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami.

IŠVADOS

- ***XI. Seksualinio smurto paplitimas – tėvų vertinimu***
 - Pradinių, 5-8 ir didžioji dalis 9-12 klasių moksleiviai mokykloje nepatiria seksualinio smurto.
- ***XII. Seksualinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu***
 - 5% pradinių klasių šiais mokslo metais pasitaikė, kad vaikai liestų kito vaiko intymias vietas be šio sutikimo ar kad būtų bučiuojami, glamonėjami per prievartą.
 - 7% 5-12 klasių yra buvę, kad vaikai liestų kitų vaikų intymias vietas be šių sutikimo, 3% - kad bučiuotų per prievartą ar verstų apsinuoginti, o 2% - kad verstų užsiimi seksu.

IŠVADOS

- ***XIII. Bendras smurto paplitimas mokykloje - mokinių vertinimu***
 - Beveik ketvirtadalis 5-12 klasių moksleivių teigia, kad jų mokyklos mokiniai kasdien taiko emocinį smurtą kitiems vaikams. Kas dešimtas moksleivis teigia, kad jų mokykloj kasdien būna fizinio smurto atvejų. Du procentai moksleivių teigia, kad jų mokykloje kasdien vyksta seksualinio smurto atvejų.

IŠVADOS

- ***XIV. Moksleivių patiriamas smurtas iš mokytojų – vaikų vertinimu***
 - Šiais mokslo metais 53,9% mokinių iš savo mokytojų patyrė emocinį smurtą, 11,1% - fizinį smurtą, o 2,3% 5-12 klasių moksleivių teigia patyrė iš mokytojų seksualinį priekabiavimą.
 - 44,2% pradinė klasių mokinių teigia patiriantys emocinį smurtą iš mokytojų: ant kas trečio pradinė klasių mokinio mokytojai rėkia, iš kas septinto – tyčiojasi, kas septintą pravardžiuoja. Kas dešimtas pradinė klasių mokinių sako, kad mokytojas jį mušė.
 - 63,3% 5-12 klasių moksleivių teigia, kad šiais mokslo metais mokytojai taikė jiems emocinį smurtą: pusė moksleivių teigia, kad mokytojai ant jų rėkė, trečdalis – kad juos pravardžiuojo, ketvirtadalis – kad mokytojai juos ignoravo, atstūmė ar iš jų tyčiojosi, kas šeštam mokytojas grasinęs trenkti. Kas devintas mokinių teigia, kad mokytojas fiziškai prieš jį smurtavo. Seksualinį priekabiavimą iš mokytojų teigia patyrė 2 procentai moksleivių.

IŠVADOS

- ***XV. Moksleivių patiriamas smurtas iš mokytojų – tėvų vertinimu***
 - Ant kas ketvirto vaiko mokytojai rėkė; kas aštuntą –mokytojai pravardžiavo ar atstūmė. 7% vaikų patyrė tyčiojimąsi, o 5% - grasinimus trenkti. 4% moksleivių patyrė fizinį smurtą.

IŠVADOS

- ***XVI. Bendras smurto paplitimas iš mokytojų pusės – vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimu***
 - Trys ketvirtadaliai vaikų teigia, kad jų mokyklos mokytojai rėkia ant vaikų, kas trečias – kad pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad tyčiojasi ir fiziškai smurtauja, kas penktas – kad grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino apie mokytojų seksualinį priekabiavimą prie mokinių.
 - Trečdalis tėvų teigia, kad mokytojai ant vaikų rėkia, kas penktas – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas aštuntas – kad tyčiojasi iš mokinių, kas dešimtas – kad grasina trenkti. 5 procentai tėvų mano, kad mokytojai fiziškai smurtauja prieš mokinius, ir tik pavieniai tėvai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių.
 - 82 procentai mokytojų teigia, kad mokytojai rėkia ant mokinių, kiek mažiau nei pusė – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad mokytojai tyčiojasi iš mokinių ir grasina trenkti. 4 procentai mokytojų žino, jog mokytojas fiziškai smurtauja ir tik pavieniai mokytojai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių.
 - Dvigubai mažiau tėvų žino apie emocinio smurto atvejus, nei, kad žino tėvai ir mokytojai. Apie mokytojų naudojamą fizinį smurtą ir seksualinį priekabiavimą žymiau daugiau praneša vaikai, nei tėvai ir mokytojai.

IŠVADOS

- ***XVII. Mokytojų patiriamas smurtas iš moksleivių***
 - 46,9% mokytojų teigia, kad šiais mokslo metais bent kartą patyrė emocinį smurtą iš mokinių: kas trečias teigia, kad ant jo rėkė, kas ketvirtas – kad iš jo tyčiojosi ir jį pravardžiavo, kas aštuntas – kad grasino trenkti. Fizinį smurtą iš mokinių yra patyrę 2 procentai mokytojų. Seksualinį priekabiavimą patyrė pavieniai mokytojai.
 - Kas penktas pradinį klasių mokinių teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas septintas – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir ant jų rėkia. 4 procentai pradinį klasių mokinių teigia, kad mokinys trenkė mokytojui.
 - Du trečdaliai 5-12 kl. mokinių teigia, kad mokytojai yra pravardžiuojami, pusė teigia, kad iš mokytojų yra tyčiojama ir ant jų rėkiama, kas šeštas – kad mokiniai mokytojams grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino atvejų, kai mokiniai fiziškai smurtavo prieš mokytojus, o 3 procentai – seksualinio priekabiavimo prieš mokytojų atvejų.
 - Beveik pusė tėvų teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas trečias – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų, kas ketvirtas – kad rėkia ant mokytojų, kas devintas – kad mokiniai grasina mokytojams trenkti. Apie fizinį smurtą prieš mokytojus girdėję 4 procentai tėvų, o apie seksualinį priekabiavimą – tik pavieniai tėvai.
 - Dauguma mokytojų teigia žinantys, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, du trečdaliai – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir rėkia ant jų, kas trečias – kad mokiniai grasina mokytojui trenkti. 5 procentai mokytojų girdėję apie fizinį smurtą prieš mokytojus, o apie seksualinio priekabiavimo atvejus žino tik pavieniai mokytojai.
 - Skiriasi 5-12 klasių moksleivių, tėvų ir mokytojų nuomonės apie tai, kiek dažnai mokytojai patiria emocinį smurtą: daugiausia emocinio smurto praneša mokytojai, mažiau vaikai, o mažiausiai – tėvai. Apie fizinį smurtą girdėję panašiai toks pat procentas vaikų, mokytojų ir tėvų. Vaikų žiniomis, mokiniai dažniau seksualiai priekabiavo prieš mokytojų, nei nurodo tėvai ir mokytojai.

IŠVADOS

- ***XVIII. Saugumas mokykloje***

- Trečdalis 5-8 klasių moksleivių jaučiasi nesaugiai mokykloje. Tuo tarpu tarp pradinukų ir vyresniųjų klasių moksleivių nesaugiai besijaučiančiųjų yra mažiau.
- Pusė tėvų mano, kad jų vaikams mokykloje yra saugu, penktadalis – kad nesaugu, o trečdalis tėvų nežino, abejoja, ar jų vaikui mokykloje saugu.
- Kiek mažiau nei pusė mokytojų mano, kad mokiniams mokykloje yra saugu; kas ketvirtas mokytojas įsitikinęs, kad moksleiviams mokykloje yra nesaugu, o kas trečias nežino, abejoja.
- Bendros tendencijos, kur ir kada mokykloje vaikams yra saugu, yra tokios pačios visų respondentų – vaikų, tėvų ir mokytojų – vertinimu: saugiausia klasėje, nesaugiausia – mokyklos kieme; saugiausia – per pamokas, nesaugiausia – per pertraukas ir po pamokų.
- Trys iš keturių mokytojų mokykloje jaučiasi saugiai, o kas ketvirtas – nesaugiai.

IŠVADOS

- ***XIX. Nuostatos į smurto priežastis***
 - Visų respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – nuomone, svarbiausia smurtavimo priežastis – psichologinės smurtaujančio problemos. Kita tiek pat svari priežastis suaugusiųjų nuomone – per televiziją rodomas smurtas, tačiau vaikai šią priežastį laiko mažiau įtikinama.
 - Išsiskiria vaikų ir suaugusiųjų požiūris į kompiuterinius žaidimus: suaugę tai dažniau vertina kaip žiauraus elgesio priežastį, o vaikai rečiau.
 - Mokytojai dažniau už tėvus akcentuoja tėvų įtaką vaiko smurtavimui. Tuo tarpu tėvai dažniau už mokytojus smurto priežastimi laiko nepakankamą mokymą tinkamai elgtis.

IŠVADOS

- **XX. Smurto prevencija mokykloje**

- Dauguma respondentų – 93,6% mokytojų, 91,9% tėvų ir 79,5% vaikų mano, kad įmanoma sumažinti smurtą mokykloje.
- 75,4% mokytojų teigia vykdantys smurto prevenciją mokykloje. 84,6 proc. pradinė klasių, 65,1 proc. 5-8 klasių ir 43,3 proc. 9-12 klasių moksleivių teigia, kad su jais mokytojai daugiausia yra kalbėję smurto prevencijos tema.
- 7,5% tėvų teigia dalyvavę mokyklos organizuojamuose renginiuose, skirtuose smurto mažinimo temai.
- 72% mokinių yra dalyvavę bent viename smurto prevencijos renginyje.
- Daugiausia tėvų žino apie piešinių konkursus, paskaitas ir rašinių konkursus. Apie kitus renginius beveik pusė tėvų teigia nežiną, vyko tokie renginiai ar ne.
- Respondentai efektyviausiomis smurto prevencijos priemonėmis laiko objektyvius mokyklos pertvarkymus: vaizdo kameras, apsauginių teikiamą apsaugą ir mokyklos aptvėrimą.
- Iš prevencijos renginių respondentai kaip efektyviausius vertina filmų peržiūras ir ekskursijas į organizacijas, o neefektyviausiais laiko piešinių konkursus ir paskaitas.
- Mokytojai ir mokyklos administracija laikomi mažiau atsakingais už situacijos keitimą.
- Tėvai ir mokytojai linkę permesti atsakomybę vieni kitiems, o atsakingiausia dėl smurto mažinimo laikoma pats nukentėjęs vaikas.

IŠVADOS

- **XXI. Pagalbos efektyvumas**

- 45,8% smurtą patyrusių mokinių kreipėsi pagalbos. Su amžiumi vaikai vis rečiau kreipiasi pagalbos patirto smurto atveju: kreipiasi pagalbos trys ketvirtadaliai pradinį klasių mokinių, kiek mažiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių ir tik kas septintas 9-12 klasių moksleivis.
- Dažniausiai apie patirtą skriaudą pradinį klasių mokiniai praneša tėvams.
- Daugiausia 5-12 klasių moksleivių apie patirtą smurtą pranešė tėvams, pusė pranešė auklėtojams, kiek mažiau – draugams. Rečiau pranešama dalykų mokytojams, mokyklos vadovybei ar kitiems mokykloje dirbantiems specialistams (psichologui, socialiniam darbuotojui).
- Pagalbos teigia sulaukę 89,3% jos ieškojusių mokinių.
- Mokytojai teigia, kad iš tų vaikų, apie kurių patiriamą smurtą mokytojai žino, į juos kreipiasi pagalbos 72,3% vaikų: 68,5% emocinį, 68,4% fizinį ir 42,0% seksualinį smurtą patiriančių vaikų.
- 78,5% atvejų mokytojai susisiekdavo su patyrusio smurtą ir 79,3% - su smurtavusio vaiko tėvais.
- Tėvų vertinimu, 52,4% smurtą patyrusių vaikų mokyklos darbuotojai padėjo spręsti iškilusias problemas, o 47,6% – ne.